

Izhaja vsak petek. Ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik Rastko Brađaškja. Izdaja in tiska časopisno-založniško podjetje »Slovenski Jadran«. Direktor in glavni urednik Stane Skrabar. Za tisk odgovarja Franc Zdešar. Uredništvo in uprava v Kopru, Santorijeva 26, telef. 170. Posamezni izvod 10 din. Priloga »Uradni vestnik okraja Koper« prejema naročniki brezplačno. Celoletna naročnina 500 din, za inozemstvo pa 1000 din ali 3.5 dolarja Bančni rač. 65-KB-1-2-181.

Ustanovitev Kmetijske proizvajalne poslovne zveze Koper

Za pospešen kmetijski razvoj našega obalnega področja

V soboto je bil ustanovni občni zbor Kmetijske proizvajalne poslovne zveze Koper, kateremu so razen delegatov vseh kmetijskih združenj in posestev koprskih občine prisostvovali tudi podpredsednik Glavne zadrzne zveze LRS Maks Krmelj, predsednik Okrajne zadrzne zveze Koper Franc Kralj, podpredsednik Okrajnega ljudskega odbora Koper Franc Klobučar in drugi predstavniki javnega življenja.

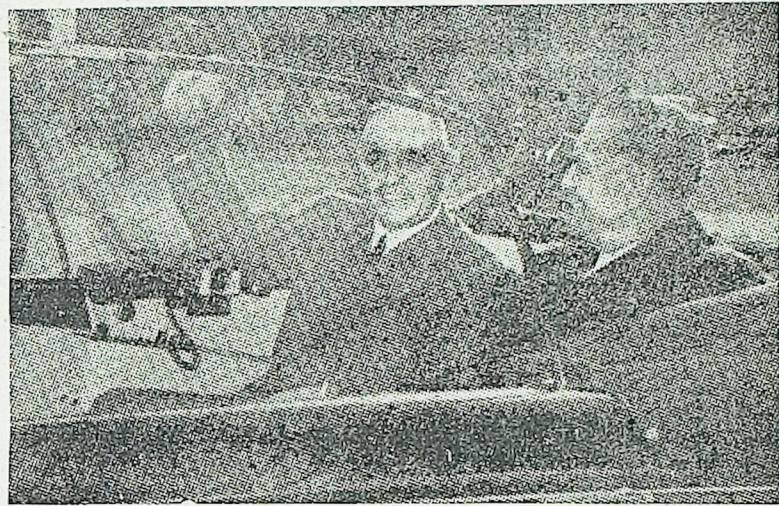
Občni zbor je otvoril predsednik iniciativnega odbora Narciz Biloslav, ki je utemeljil ustanovitev Zveze z ugotovitvijo, da zahteva pospešeni razvoj kmetijstva nove organizacijske oblike.

Okrajne zadrzne zveze spričo svojega obširnega delovnega področja doslej niso mogle dati zadostne pomoči kmetijskim združenjem in se intenzivno ukvarjati s problemi kmetijske proizvodnje.

Poslovne zveze pa bodo zaradi prikladnejše organizacijske oblike bliže delu osnovnih združnih organizacij. Pestrost problematike kmetijske dejavnosti v koprski občini pa nujno narekuje, da je treba stalno proučevati vprašanja, ki se pojavljajo v delu kmetijskih združenj in kmetijskih obratov. Naloga proizvajalne zveze bo v tem, da bo pomagala utrjevati kmetijske zadrge ter druge gospodarske organizacije — članice, in da si bo prizadevala za čimvečjim vključevanjem državljanov v družbeno upravljanje. Takšno intenzivnejše sodelovanje pri reševanju vseh perečih problemov bo brez dvoma rodilo povečanje kmetijske proizvodnje, ustvarjanje in krepitev družbenih skladov, hitrejši razvoj socialističnih odnosov na vasi in preobrazbo naše vasi. Pri tem bo treba širiti dejavnost zadrge in tudi vključevati čimveč kmetovalcev v združništvo.

Občni zbor je po razpravi spre-

jel pravila Zveze ter gospodarski program za prihodnjih pet let. Leta nakazuje izredno pomembne naloge, ki jih bo imela Zveza in kmetijske organizacije pri melioracijskih delih, pri obnovi vinogradništva in sadjarstva, povečanju mehanizacije in pri urejevanju sedanjih kmetijskih posestev. Ker bo Okrajna vodna skupnost prevzela skrb za ureditev izsuševalnih del večjega značaja, bo naloga (Nadaljevanje na 9. strani)

Član Prezidija Velike narodne skupščine LR Romunije in prvi sekretar DPR Georgiu Dej in predsednik Tito po prihodu romunske partijske in vladne delegacije v Beograd.

IV. REDNA SEJA OKRAJNEGA ODBORA SZDL V KOPRU

Boliši in slabši programi dela

V četrtek pretekli teden je bila IV. redna seja okrajnega odbora SZDL. Na dnevnem redu sta bili dve točki: pregled dela šolskih odborov in s tem v zvezi naloge Socialistične zveze ter pregled na-

črtov dela družbenih in društvenih organizacij okraja v zimski sezoni.

Sekretar OO SZDL tov. Ivan Mavsar je povedal osnovne značilnosti perspektivnih načrtov, ki so jih sprejeli občinski odbori SZDL. Med 19 načrti, kolikor jih ima OO, je nekaj prav dobrih in stvarnih, drugi pa so slabši. Kot dobre je tov. Mavsar omenil načrt OK Ljudske mladine, TV Partizan, Zveze ženskih društev in Zveze zadrznih. Pomanjkljiv je program Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev, ker se vedno računa samo s starimi vejami družbene dejavnosti, ne polaga pa dovolj važnosti na vsebinsko plat dela in ne predvideva dovolj prizadevanja za izobraževanje ter vključevanje delavcev in mladine v vrste naših Svobod in prosvetnih društev. Slab je tudi program Društva prijateljev mladine, ki pravzaprav še danes nima okrajnega vodstva svoje organizacije in tudi ne predvideva ustanavljanja novih društev. Težko uresničljiv bo n. pr. program Ljudske tehnike, zaradi visokih finančnih

nih zahtev, medtem ko je načrt dela Rdečega križa zasnovan zelo široko, toda izvedljivo, čeprav v nekaterih točkah sovpada z delom Zveze ženskih društev in Zveze zadrznih. Prav ob tem pa se je pokazala potreba, da OO SZDL koordinira delo med sorodnimi organizacijami.

Potrebo po koordinaciji dela je poudarjala tudi razprava. Razen tega so bili odborniki mnenja, da lahko za to skrbi že občina v svojem merilu, kakor tudi za izpolnjevanje predloženih programov skozi vse leto.

Ob zaključku seje so sprejeli predloge za bodoča zasedanja, in sicer bi na prihodnji seji, ki bo še ta mesec pred sindikalnimi plenumi poročal tov. Sturm o vlogi in dosedanjem delu sindikatov, za prve dni novembra pripravila poročilo Okrajna zveza gasilskih društev, konec prihodnjega meseca pa bo imel referat tov. Črt Kolenc o delu krajevnih ljudskih odborov.

Nakratko

V ponedeljek je obiskala žrebčarno in nekatere kmetijske obrate v Lipici 11 članska delegacija zadrznikov iz Bolgarije, ki se že nekaj dni mudi na obisku v naši državi. Člane delegacije, ki so iz Lipice odpotovali na ogled zadrznih obratov na Goriškem, so spremljali zastopniki zvezne in republiške Glavne zadrzne zveze.

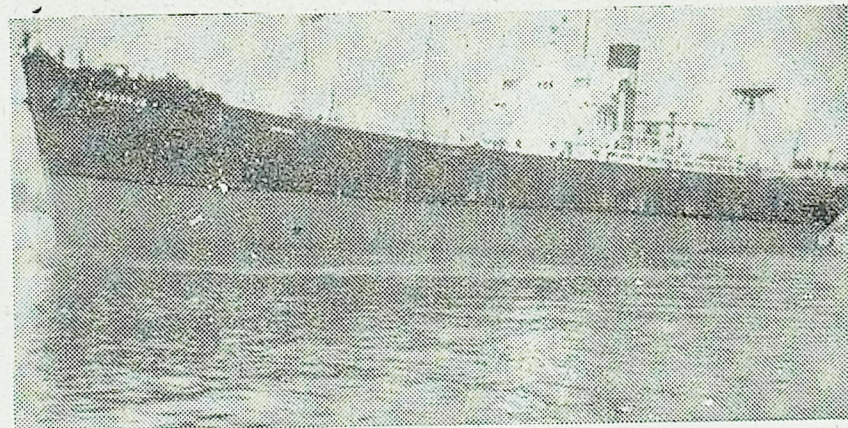
Ob prvem novembru DNEVU MRTVIH

Pred nami je 1. november, ko se spominjamo vseh naših dragih, vseh soljudi, ki so z nami živeli in so se z nami borili za boljše življenje, pa jih je prerana smrt iztrgala iz naše sredine. Posebno pa se ob tej priložnosti spominjamo vseh junakov, ki so dali svoja življenja za svobodo, vseh tistih, ki so s svojo veliko in nesebično žrtvijo omogočili graditev boljšega življenja v naši domovini in še izven naših meja.

Globoka hvaležnost in priznanje, pa tudi čvrsta odloč-

nost, da bomo nadaljevali začeto delo do zmagovitega konca, preveva naša srca ob tej priložnosti, ko krasimo grobove naših dragih in se tiho klanjamo njihovemu spominu.

Naša fotografija kaže novo ladjo piranske Splošne plovbe »Pohorje«, o kateri smo pisali v prejšnji številki. Zdaj ladja naklada tovar v Holandiji in bo nato odplula na svoje prvo vožnjo pod našo zastavo novim delovnim zmagam nasproti.

Uspešno delo družbenih organov za socialno skrbstvo v Ilirski Bistrici

Enajst milijonov za socialno skrbstvo

Delo sveta za socialno skrbstvo pri Občinskem ljudskem odboru v Ilirski Bistrici se je letos osredotočilo na delo štirih komisij in to: komisijo za zaščito matere in otroka, komisijo za kontrolo mlečnih kuhinj, komisijo za nadzorovanje proračunskih sredstev socialnega skrbstva in komisijo za pravilno uporabo otroškega dodatka. Skupno z njimi je svet razpravljal o socialnih problemih občine, ki niso neznatni, saj nam to dokazujejo podatki o denarnih dajstvih sveta v letošnjem polletju. Za 115 socialnih podpirancev so potrošili nad milijon dinarjev, za podpore ubožnim dijakom, ki jih je bilo v preteklem letu 77, letos pa jih je 36, so porabili 1.053.000 dinarjev, za oskrbnine v zavodih 1.400.000 dinarjev, za vzdrževanje šolskih kuhinj 600.000 dinarjev, za štipendije otrokom padlih borcev, ki jih je 116, pa 1.186.700 dinarjev. Slednjim bodo v drugi polovici letošnjega leta povišali štipendije na 1500 do 5000 dinarjev in s tem znatno zvišali višino štipendiranja.

Na področju občine vzdržuje svet mlečne kuhinje v osnovnih šolah Veliko Brdo, Novokračine, Zabiče, Jelšane, Dolnji Zemon in Kute-

ževu. V njih se hrani nad 450 šolobveznih otrok. Pomembna je bila tudi akcija razdeljevanja hrane v pasivne predele občine. Tako so

razdelili otrokom s pomočjo organizacije CARE nad 1500 kg masti, okrog 1200 kg masla in 1000 kg mleka v prahu.

Občinski tajniki koprškega okraja s tajnikom OLO Črtom Kolencem pred Jamsko restavracijo v Postojni po končanem sestanku minulo soboto.

Še vedno pomanjkanje strokovnega kadra

Na posvetovanju tajnikov občinskih ljudskih odborov koprškega okraja, ki je bilo v soboto v Postojni, so razpravljali o pomanjkanju strokovnega kadra in o nepravilni sistematizaciji delovnih mest pri posameznih ObLO. Tako imajo nekatere občine, v tem prednjači ObLO Koper, več uslužbencev, kot jih predvideva sistematizacija.

Ob koncu posvetovanja so sprejeli sklep, da bo 8. novembra posebno posvetovanje, na katerem bodo obravnavali posamezne predloge, ki jih bodo izdelali občinski ljudski odbori v zvezi s sistematizacijo delovnih mest pri občinah.

Taka občasna posvetovanja bodo zelo pripomogla k poglobitvi dela občinskih upravnih organov in se je že prvo pokazalo kot zelo pomembno in koristno. Stina

Sprejetje po svetu

UGRABITEV VODITELJEV ALŽIRSKEGA ODPORA

V ponedeljek zvečer je skupina francoskih reaktivnih letal prisilila potniško letalo, s katerim so potniki štirje prvaki alžirske Fronte narodne osvoboditve, da se je spustilo na alžirsko letališče. Vse potnike so takoj priprli. To so vodja alžirskega gibanja za narodno osvoboditev Ahmed Ben Bela, Mohamed Kider, Ahmed Budiaf in Mustafa Lašref. Namenjeni so bili v Tunis, kjer bi se v torek morali začeti politični razgovori z maroškim sultanom Ben Jusefom in tuniškimi ministrskim predsednikom Habibom Burgibo.

Vest o aretaciji je vzbudila val ogorčenja v Severni Afriki. Po vseh večjih severnoafriških mestih se je začela generalna stavka, alžirski nacionalisti pa so začeli s splošno ofenzivo proti francoskim četam. Maroška in tuniška vlada sta pripravljene na vse in celo na prekinitev diplomatskih stikov s Francijo. Tuniški uradni predstavnik je izjavil med drugim, da je bila Francija pravočasno obveščena o konferenci v Maroku in da je v začetku podpirala prizadevanja Maroka in Tunisa. V zadnjem trenutku pa se je premislila. Zato predstavlja aretacija alžirskih voditeljev ukrep skrajne politične zahtevnosti in pustolovstva. Predsednik francoske vlade Mollet pa je izjavil, da so voditelje alžirske Fronte osvoboditve aretirali zato, ker so krivi protifrancoskih akcij na alžirskem ozemlju.

Obisk romunske partijske in vladne delegacije v FLRJ

Ze nekaj dni se mudi v naši domovini romunska partijska in vladna delegacija, ki jo vodita prvi sekretar CK Delavske partije Romunije Georgi Dej in predsednik ministrskega sveta Stoica Chivu. Iz dosedanjih razgovorov, ki so potekali v zelo prijateljskem vzdušju, je bila razvidna obojestranska želja, da bi se romunsko-jugoslovanski stiki še bolj poglobili na vseh področjih v korist obeh dežel ter miru in varnosti v tem delu Evrope.

To sta poudarila ob prvem dnevu obiska tudi predsednik Tito in prvi tajnik CK DPR Georgi Dej. Predsednik Tito je med drugim dejal, da so bili stiki med obema državama po odstranitvi zgodovinske krivice čedalje boljši in da jih danes že lahko imenujemo prijateljske. Treba pa jih je še nadalje razvijati v duhu enakopravnega in miroljubnega sodelovanja, zlasti na področjih zunanje politike, gospodarstva in kulture. Pri tem je poudaril pomen skupne gradnje velike hidrocentrale v Džerdapu.

Georgi Dej pa je naglasil, da spremlja romunski narod z velikim zanimanjem in bratskimi simpatijami uspehe delovnih ljudi Jugoslavije. Praksa je pokazala, da je tovariško sodelovanje, medsebojna pomoč ter spoštovanje neodvisnosti in državne suverenosti med socialističnimi državami zgodovinska nujnost. Na teh temeljih slone tudi prijateljski stiki med Jugoslavijo in Romunijo.

Romunska vladna in partijska delegacija bo obiskala razen Beograda tudi nekatere druge predele naše države, konec tedna pa bo prispela na Brione, kjer se bodo razgovori zaključili z objavo skupnega poročila.

V neboj vestah

TOKIO: V štirih največjih jeklarnah je začelo stavkati blizu 50.000 delavcev. Stavka bo trajala šest dni. Delavci zahtevajo zvišanje mezd, vendar pa so jim delodajalci pripravljeno dati le 30% zahtevane vsote.

CHICAGO: 73 atomskih strokovnjakov se je izreklo za predlog predsedniškega kandidata demokratske stranke Stevensona za čimprejšnjo prepoved atomskih poskusov. Večina teh strokovnjakov je delala poskuse v zvezi s prvo eksplozijo atomske bombe.

SPREJET STATUT ATOMSKE AGENCIJE

Na konferenci 82 dežel v New Yorku so soglasno sprejeli besedilo statuta o delovanju nove mednarodne agencije za miroljubno uporabo atomske energije. Statut bo začel veljati, ko ga bo ratificiralo 18 dežel, med katerimi morajo biti najmanj tri od naslednjih: ZDA, Velika Britanija, SZ, Francija in Kanada. Sodijo, da bo imela agencija svoj sedež na Dunaju. Njena naloga bo zalagati članice z jedrskimi surovinami. Uprava agencije bo poslala v dežele, ki bodo dobile te surovine, posebne inšpektorje.

HAMMARSKJÖLDOVO POROČILO ZA GENERALNO SKUPŠČINO OZN

V New Yorku so objavili politični del poročila Glavnega tajnika OZN Hammarskjölda za prihodnje zasedanje Generalne skupščine. V njem izraža glavni tajnik svoje prepričanje, da ima OZN čedalje večji vpliv na mednarodno življenje in da je čedalje bolj sposobna vplivati na mir in konstruktivni napredek na svetu. Gre za tri poglavita vprašanja: za okrepitev odnosov med narodi Afrike in Azije ter z »narodi zahodnih tradicij«, za gospodarski razvoj Afrike in Azije, »ki ne uživata dobrin industrijske dobe«, in za ureditev ideoloških vprašanj, ki razdvajajo svet. Diplomatski opazovalci sodijo, da je hotel Hammarskjöld s svojim poročilom predvsem pripraviti pot za ureditev alžirskega in ciprskega vprašanja.

OSTRA POLEMKA MED MOSKVO IN WASHINGTONOM

Ze nekaj dni traja ostra polemika med Moskvjo in Washingtonom v zvezi z Bulganinovo poslanico Eisenhowerju o prenehanju poskusov z atomskim orožjem. Eisenhower je Bulganinovo predlog zavrnil, češ da je potrebno prej upoštevati sistem inšpekcije in kontrole.

Ob vsem tem se je razvila polemika, v kateri je čutili vročo kri in propagandni dvoboji. Če je šlo za vprašanje, s katerim je povezana usoda milijonov ljudi in ohranitev sveta, potem človeštvo pričakuje, da bodo državniki v takem primeru ravnali trezno in preudarno. To pa se v tem primeru ni zgodilo, morda tudi zato, ker je pismo prišlo v nekoliko neugodnem trenutku, to je na višku volilne kampanje v ZDA. Republikanci namreč očitajo SZ, da je bilo Bulganinovo pismo propagandni poseg v volilni boj.

ZUNANJEPOLITIČNI KOMENTAR JUGOPRESA

Britanija med Evropo in Commonwelthom

Na minuli letni konferenci britanskih laburistov je bilo slišati glasove o spremembi tradicionalne gospodarske politike Velike Britanije napram Evropi. To najavljeno »revolucijo v britanski zunanjetrgovinski politiki«, kakor so imenovali to nekateri komentatorji londonskih časopisov, utemeljuje potreba po čim tesnejšem sodelovanju britanskega gospodarstva z zahodnoevropskimi državami v sedanjih ekonomskih in političnih pogojih.

Pravijo namreč, da Velika Britanija ne sme stati s prekrizanimi rokami, medtem ko se v Zahodni Evropi na osnovi sklepa lanskoletne konference Zveze za premog in jeklo, bližajo h koncu naporu za osnovevanje skupnega evropskega tržišča.

V času, ko so se razpravljali o skupnem evropskem tržišču, je stal London ob strani. Danes pa, ko so začeli ta načrt urediti, se je znašla Velika Britanija pred odločitvijo: ali naj se s strani pridruži načrtu in naj v njem sodeluje — ali pa naj še vnaprej, kot dobronamerni opazovalec, ostane izven njega.

Britanija se ne more zadovoljiti več s položajem gospodarskega outsiderja v Evropi, predvsem zaradi tega, ker bi bodoče skupno evropsko tržišče z istim carinskim in tarifnim sistemom skoraj gotovo onemogočilo britanske-

Zgodovinsko prebujenje na Poljskem

Najvažnejši dogodek preteklih sedmih dni v Evropi je bilo osmo plenarno zasedanje CK Združene delavske partije Poljske. Na njem so postavili temelje za demokratizacijo celotnega gospodarskega in političnega življenja dežele. Ze prvi dan zasedanja so kooptirali v CK Vladislava Gomulko, leta 1949 odstavljenega in zaprtega prvega sekretarja Partije. Le-ta je v svojem govoru poudaril, da je »pot demokratizacije edina pot k najboljši obliki socializma v naših razmerah«. Glede poznanskih dogodkov je rekel, da so imeli delavci

Pet tujih delegacij v Postojnski jami

Te dni je obiskalo Postojnsko jamo pet tujih delegacij, ki se mudijo na obisku v Jugoslaviji.

Delegacijo sovjetskih zdravnikov, ki je obiskala več jugoslovanskih zdravstvenih ustanov, je vodil namestnik ministra za zdravstvo Homutov. V soboto so Postojnsko jamo sprejeli delegacijo Partije madžarskih delavcev na čelu s prvim sekretarjem Ernő Gerőjem. Visoke goste so sprejeli člani CK KPS Stane Kavčič in Janez Hribar, dalje sekretar OK ZKS Albert Jakopič-Kajtimir, predsednik OLO Koper Albin Duje in predsednik ObLO Postojna Jože Baša. V torek so obiskali jamo člani izraelske parlamentarne delegacije in člani delegacije Vsezeveze leninske komunistične mladinske zveze iz SZ, v četrtek popoldne pa člani romunske delavske stranke in romunske vlade, ki sta jo vodila prvi sekretar RDS Georgi Dej in predsednik vlade Chivu Stoica.

Prvi sekretar CK PDL Madžarske Ernő Görö v gosteh pri sekretarju CK ZKS Mihi Marinku ob zadnjem obisku madžarske partijske delegacije v Sloveniji minulo soboto.

PO OSMEM PLENUMU CK ZDPP

prav, da so protestirali spritno slabih življenjskih pogojev. Zongliranje s številkami se ni posrečilo. Do teh dogodkov ne bi prišlo, če bi Partija stopila prednje s čisto resnico. Treba bi bilo smelo priznati pravilne zahteve delavcev in jim povedati, kaj se lahko in kaj se ne more storiti v sedanjem položaju.

Glede odnosov s Sovjetsko zvezo je postavil Gomulka na prvo mesto enakopravnost, ki mora biti prežeta z odkritosrčnostjo in sodelovanjem. Ko je govoril o vzrokih nastanka kulta osebnosti, je poudaril, da bi nastala velika napaka, če bi kdo skušal izenačiti kult osebnosti z ugledom osebnosti. Velik del govora je posvetil vlogi poljskega Sejma pri demokratizaciji države. Sejem mora postati aktivno telo — je dejal — in kontrolirati delo vlade in državnih organov v najširšem smislu. Na koncu svojega govora pa je naglasil, da mora biti Partija čvrsta in monolitna in da mora v svojih vrstah in v svojem življenju v celoti uporabljati načelo demokratičnega centralizma.

Govor Gomulke je zelo razgibal Varšavo in vso Poljsko. V številnih tovarnah, podjetjih, ustanovah, šolah in drugod so sklicali izredna zborovanja, na katerih so pozdravili njegov referat ter zahtevali, da plenum izvoli Gomulko za pr-

Izredno stanje na Madžarskem

Budimpeštanski radio je v sredo objavil poročilo, da so v noči od torka na sredo vdorle protirevolucionarne bande v podjetja in javna poslopja ter ubile več meščanov ter pripadnikov oboroženih sil.

vega sekretarja Partije. To se je ob zaključku plenuma tudi zgodilo.

Med plenarnim zasedanjem CK je nepričakovano prispela v Varšavo delegacija SZ, ki jo je vodil Nikita Hruščev, v njej pa so bili tudi Mikojan, Molotov in Kaganovič. Le-ti so se takoj sestali z Vladislavom Gomulko in z vsemi člani politbiroja CK ZDPP. V uradnem komunikatu je rečeno, da so razgovori potekali v vzdušju partijske in prijateljske iskrenosti. Sklenili so, da bo delegacija CK ZDPP v kratkem odpotovala v Moskvo, da bi s člani CK KPSZ proučila poglobitev političnega in gospodarskega sodelovanja med Poljsko in SZ kot tudi sodelovanja med obema partijama. Obisk sovjetske delegacije v Varšavi in dvodnevno ostro polemiko poljskega in sovjetskega tiska so nekateri krogi na Zahodu ocenili kot znak preusmeritve poljske zunanje politike. ZDA so celo predlagale Poljski gospodarsko pomoč. V zvezi s tem je poljski tisk odločno odgovoril, da je Poljska sicer priprava pomoči in gospodarskega sodelovanja, toda brez slehernih političnih pogojev. Znani poljski publicist Rakowski pa je zahodne koncepcije takole označil: »Domnevne možnosti, da bi se poljsko-sovjetska zveza zrahljala, lahko izrazimo z eno samo besedo: zablode, saj je prav XX. kongres KP SZ utrdil to zvezo.

Varnostni organi niso bili pripravljeni na krvave nered in so se zaradi tega obrnili na pomoč k sovjetskim četam. Madžarska vlada je objavila izredno stanje za vso deželo. V odloku je rečeno, da bodo vse osebe, ki zagrešijo dejanja poskusa rušenja ljudske republike, kaznovane s smrtjo. Hkrati je vlada pozvala prebivalstvo, naj sodeluje z madžarskimi in sovjetskimi četami pri upostavljanju reda in miru.

V političnem življenju Madžarske so nastale nekatere važne spremembe. Tako je dosedanjega predsednika vlade Hegediša zamenjal Imre Nagy, medtem ko je Ernő Gerő ostal prvi sekretar CK PDL.

Delo razmejitvenih komisij gre h kraju

Predstavniki jugoslovanske in italijanske delegacije, ki imata nalogo, da na osnovi londonskega sporazuma izvedeta dokončno označevanje mejne črte med Jugoslavijo in Italijo na odseku od obmejnega prehoda pri Socerbu do bloka v Škofijah, so zaključili delo. Mejo, ki je označena z belimi kamni in večjimi izklesanimi stebri, so prepuščili v varstvo obmejnim organom obeh držav.

S tem sta delegaciji zaključili svoje delo na področju med morjem in Socerbo in bosta po zaključenih tehničnih delih izročili obmejnim organom še zadnji sektor tega dela meje, to je od obmejnega bloka Socerb do Goliča.

Obvestilo

Jugoslovanska delegacija v italijansko-jugoslovanski komisiji za razmejitve obvešča, da bo začela 5. novembra tega leta ugotavljati škodo, ki je bila prizadejana na posameznih zemljiščih med deli za dokončno razmejitve na odseku od morja (Sv. Jernej) do Goliča (kota 621). Dela se bodo začela pri morju in bodo predvidoma trajala do 21. novembra.

Pri ugotavljanju škode bodo morali predložiti lastniki oziroma poselniki zemljišče mešani komisiji sledeče dokumente:

Javno listino, iz katere bo razvidno, da je prizadeta stranka lastnik zemljišča. Listina ne sme biti starejša od treh mesecev in je lahko tudi neokolkovana.

Lastnik mora predložiti osebno izkaznico. Če pa pošlje lastnik pooblaščenca, mora ta — razen vseh navedenih dokumentov predložiti tudi lastnikovo pooblastilo. Posamezne lastnike bo o natančnem datumu ugotavljanja škode na njihovem zemljišču pravočasno obveščal krajevni odbor.

Namesto uvoda: Koprška občina ima tri pekarnice, ki pa ne morejo zadovoljiti vseh potreb. Če pustimo ob strani pekarni na Škofijah in Hrvačinah (prva ima zmogljivost 800 kg, napeče pa dnevno 1200—1300 kg, druga pa je pokvarjena in zaradi tega lahko napeče dnevno le 300 kg kruha, čeprav je njena zmogljivost prav tako 800 kg), potem je treba reči za ostali dve, ki sta v mestu Kopru, da se zdaleč ne zadostujeta — niti glede množine, še manj pa kakovosti in asortimana kruha in peciva. In kako tudi bi — kar pogledajmo! Prva pod normalnimi pogoji lahko napeče 800 kg kruha dnevno, druga pa 1200 — v resnici pa ga napeče prva tudi do 1500, druga pa celo 4000 kg dnevno! Če pa upoštevamo še nezadovoljivi

Za naše zdravje

Če se je zvezni državni sekretariat za blagovni promet odločil za temeljit pregled higienskih in sanitarnih pogojev v katerih delajo in poslujejo gospodarske organizacije za izdelavo, predelavo in prodajo živil, tedaj je imel za to predvsem en razlog: več ali manj dokumentirano verjetnost, da se te organizacije pri svojem delu vse prepočesto ne samo ne ravnaajo po zadanih zakonskih predpisih, temveč da si ne prizadevajo, da bi dosegli tisto stopnjo higiene, za katero že imamo danes vse pogoje.

Delo, ki so ga doslej v zvezi s tem opravili v našem okraju tržni, veterinarski in sanitarni inšpektorati dokazuje vso potrebnost akcije, ki naj bi se končala do konca letošnjega leta.

Posebna okrajna komisija sestavljena iz predstavnikov omenjenih inšpektoratov bo pregledala 22 večjih obratov, predvsem klavnic, podobno sestavljene občinske komisije pa 544 obratov gostinske in živilske stroke.

Doslej so pregledali okrog 150 obratov in izdali v 17 primerih odločbo, da se obrat začasno ali trajno zapre. Prepoved nadaljnjega poslovanja je zadela 6 obratov. Med temi je trgovina KZ Studeno v Bukovju. Že sama zgradba, v kateri je bila prodajalna, ni ustrezala potrebam trgovine, da niti ne govorimo o opremi in drugem. Tudi gostilna Pri lipi v Beljskem je morala zapreti svoja vrata, ne samo zaradi tega, ker sta bili kuhinja in gostilna v enem prostoru, temveč tudi zato, ker se je lastnica dosledno branila zdravniškega pregleda, čeprav velja predpis o tem za vse, ki imajo tako ali drugače javno opravilo z živili. Tudi je ni bilo mogoče prepričati o tem, da kokaši s svojimi odpadki ne spadajo v gostilniško sobo. Prav tako je bila oprema vse prej kot primerna. Vsa dosedanja dobronamerna opozorila pristojnih organov so bila bob ob steno. Kaj je preostalo drugega, kakor da obrat zaprejo.

● Koristnosti in potrebi akcije govore za naš okraj tudi že nekatere ugotovitve občinskih podkomisij. Te so doslej zaplenile pokvarjenih živil v vrednosti nad 400 tisoč dinarjev. Vmes so bile alkoholne pijače, oranžade (kje je tu skrb za zdravje naših otrok!), cikanovo vino, kompoti v konzervah, gorčice, plesniva slanina itd. Kdo vé, katerega kupca bi doletela »sreča«, da bi mu prodali to ali ono pokvarjeno živilo, če ne bi vmes posegla podkomisija. Tako mu ni prihranila le denarja, ampak ga je obvarovala tudi zdravja. Res je čudno, kako majhna je, sodeč po takih pojavih skrb za zdravje naših otrok! Ali ni podjetje Snežnik v Ilirski Bistrici izdelovalo salamo, od njega jo je kupoval groist »Ilirija« brez predpisanega dovoljenja Centralnega higienskega zavoda! Kako je le mogoče, da se to dogaja; živimo v urejenih razmerah in so časi pomanjkanja že davno za nami.

Do zaključka te akcije bomo verjetno še marsikaj slišali, vendar pa je treba že sedaj poudariti tole: sedelujmo in pomagajmo vsi, da bo uspeh res popoln. Čemu bi se sramovali opomniti prodajalca v trgovini, če postreže z umazanimi rokami in v nečistih posodah. Če vas pa bi doletelo, da so vam postregli s črvi in srom ali podobno, stopite do najbližjega telefona in pokličite sanitarni ali tržni inšpektorat. Ni šment, da takšna stalna množična kontrola ne bi zalegla! Takšna kontrola pa ni samo naša pravica, temveč tudi dolžnost.

F. M.

Problemi, ki nas žulijo

DVE NASPROTJI

ali koprške neizkoriščene možnosti

V KOPRU BI BILA LAHKO PRESKRBA S KRUHOM VELIKO BOLJŠA!

Kader in neustrezne prostore, potem so nam bolj razumljive nenehne pritožbe državljanov o kvaliteti koprškega kruha — pritožbe, s katerimi ima opravka navadno sodnik za prekrške, ki je moral že ponovno ostro intervenirati. Če izvajamo notranje stanje v podjetju, kjer bi bilo treba marsikaj urediti in pri čemer bi se bilo prav tako vredno nekoliko zaustaviti, pa je treba predvsem ugotoviti, da so koprške pekarnice potrebne temeljite obnove.

Preskrba s kruhom je tako važen problem za državljane, da mu tudi pristojni oblastveni in gospodarski organi posvečajo premalo pozornosti. Če pogledamo katerokoli prodajalno kruha v Kopru, lahko ugotovimo, da so prav te potaknjene po slabih in le za silo urejenih luknjah, da pa v Kopru sploh ni sodobnejšega lokala, v katerem bi lahko državljani dobili vedno svež kruh, pecivo in slaščice. Čemu je bilo treba na primer delati v velikem stanovanjskem bloku v Kopru nasproti ribarnici tako kavarnico, kakršna je, ko bi to funkcijo brez težav lahko šele naprej opravljala kavarna in restavracija hotela Triglav, v bloku pa naj bi bila prav taka prodajalna kruha, peciva in slaščic, kakršna Kopru tako krvavo manjka.

Pravite, da ni peciva vzeti od kod? Če nam ne gre za zavarovanje monopolističnih interesov koprškega pekarskega podjetja — in v tem primeru nam sploh ne bi smelo biti za to — potem je okoli nas še dovolj možnosti, da bi lahko to vprašanje uredili.

Na našem obalnem področju se sicer Izola otepa s podobnimi težavami glede preskrbe s kruhom kot Koper, veliko na boljšem pa je Piran, kjer je menda edinstven primer, da zmogljivost peči ni docela angažirana. Tamkaj komunalno podjetje Pekarne in slaščičarne peče v eni peči okrog 1500—1700 kg kruha in peciva dnevno, medtem ko je njena zmogljivost do 3500 kg ali celo več. Razen tega to podjetje tudi to zmogljivost lahko še podvoji, ker ima rezervno peč!

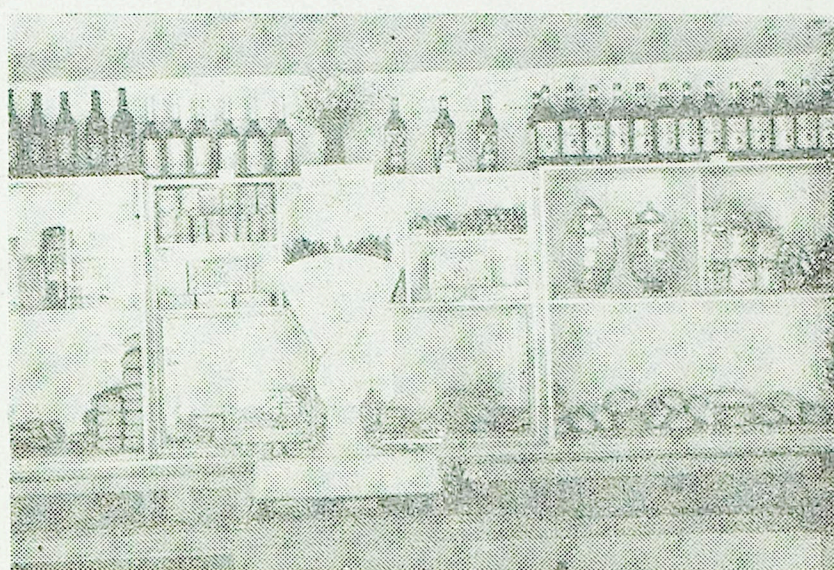
Glede na to in temu primerna je tudi kakovost in izbira kruha, peciva in slaščic, ki si jih lahko Pirančani privoščijo — boljše kvaliteta za nižjo ceno. In šele izbira: 17 različnih vrst kruha in peciva (bele in črne štruce po eno in pol kg, žemlje, kifličji, makovke, slaniki, maslene štrčke, rozete, pletenice, prepečenec itd., do najfinejšega rženega kruha), potem domači kekisi, piškoti, čajno pecivo in podobno, vse do najrazličnejših tort, kremovih rezin in desertov.

Vse to danes v Kopru v glavnem pogrešamo, vendar pa ne bi bilo težko imeti — treba bi bilo le nekoliko več razumevanja in — upornosti. Morda bi bilo prav, če bi to vprašanje vnesli tudi zbori volivcev na dnevni red. Problema ni tako težko rešiti in bi ga morda lahko sporazumno koprška in piranska občina: treba bi bilo le dobiti primeren lokal v Kopru in prevozno sredstvo za dnevno dostavo kruha in peciva iz Pirana v Koper. Če je toliko raznih furgonov in podobnih Mercedesov, ki

lahko služijo celo za prevažanje drv, potem ni vrag, da ne bi našli vozila, ki bi opravljalo to prekoristno in prepotrebno delo.

Če bo z nastopom novega producenta na koprškem trgu v tem vprašanju postavljena na dnevni red tudi konkurenca — toliko bolj! Koprčani bomo prav gotovo rajši segli po boljšem kruhu, in — konec koncev — čas je že, da se tudi to vprašanje glede na naraščajoče potrebe razvijajočega se mesta temeljito reši!

C. V.

Nova prodajalna komunalnega podjetja Pekarne in slaščičarne v Piranu

Premalo skrbi s strani prizadetih

Manjši promet - večji stroški

Kakor v drugih gospodarskih organizacijah, so polletni rezultati poslovanja tudi v trgovini pomembni. Pokažejo nam namreč kakšni so odnosi do preteklega leta; kako se odražajo morebitni novi planski instrumenti in končno nakazujejo pot po kateri je treba iti, da bi se poslovno leto uspešno zaključilo.

Ne gre torej za gole zanimivosti, temveč za ugotovitve, ki naj koristijo v prihodnje. Takšnih je v poročilu, ki ga je v polletnem poslovanju trgovine v koprškem okraju izdelala Trgovinska zbornica, več.

Če pogledamo promet, opazimo očitno razliko med trgovino na debelo in trgovino na drobno. V trgovini na debelo je bil namreč promet v prvem polletju v skupinah kmetijskih pridelkov, tobaka ter uvoza in izvoza nad lanskim prometom (56,87%, 52,32% in 60%), v skupinah živil in industrijskih izdelkov ter piva in vina pa nižji od lanskega prometa (38% oziroma 42,35%).

V trgovini na drobno je presegla lanski promet le trgovina z mesanim blagom (64,31%), druge panoge kot so živila, industrijski in specialni izdelki pa so dosegli le 40,06%, 39,03% in 30,08% od lanskega polletnega prometa.

Te spremembe ne presenečajo. Trgovinci so vse prve letošnje mesece zatrpjevali, da letos ne bo mogoče doseči lanskega prometa, ki je bil zaradi izrednih razmer (preseleitev optantov in njihovo nakupovanje »na veliko«; zelo dobra letina in od tod večja kupna moč kmetov; kratkotrajna psihoza o neki menjavni denarja itd.) izjemen. Pri-

pombe trgovcev so se v glavnem tudi upoštevale pri sestavljanju letošnjega družbenega plana za trgovsko stroko, saj je več trgovskih podjetij, ki imajo nižji družbeni plan za leto 1956 kot je bil lanski dosežek.

Razumljivo je, da sprememba v prometu ni ostala brez vpliva na druge elemente v poslovanju trgovin.

Vzemimo maržo ali razliko med nabavno in prodajno ceno. Podatki potrjujejo skoraj v celoti, da se je marža znižala, kjer je bil promet večji kot lani in zvišala, kjer letošnji promet ni dosegel lanskega. V trgovini na debelo se je najbolj znižala marža pri izvozu in uvozu (za 5,98%) in prav v tej stroki je bilo preseganje lanskega polletnega prometa največje (za 60% od lanskega polletnega). Podobno je v trgovini na drobno.

Ti analitični podatki potrjujejo znano dejstvo, da se stroški poslovanja v trgovini ne večajo linearno s prometom, temveč da omogoča večji promet razmeroma manjše

stroške in obratno: manjši promet, hočeš nočeš, dviga stroške čez normalno mejo.

Jasno je, da bi bilo preveč enostransko, če bi iskali vzroke za višje, oziroma nižje marže le v prometu. Da temu ni tako, potrjujejo podatki o gibanju posameznih vrst stroškov. Trgovska podjetja na drobno z živili in industrijskimi izdelki — velja tudi za trgovino na debelo — so na primer povečala izdatke za material in tuje usluge (obresti na obratna sredstva in višje najemnine). Iz tega sledi, da so ta podjetja letos bolj kot lani stremela za tem, da zadovoljijo zahtevam potrošnikov po konkurenčni postrežbi. (Med materialne stroške spadajo tudi otni papir, vrečice, materialni izdatki za lepšo reklamo itd.; večji znesek obresti na obratna sredstva pa kaže na večje obratne kredite zaradi potrebe in želje po večji izbiri.)

Preseneča pa na prvi pogled povečanje plačnega sklada, na primer: v trgovini na debelo z živili se je plačni sklad v odstotku od prometa povečal od 1,09% lani na 1,48% letos, v trgovini na drobno pa od 5,05% na 5,60%. Res je, da so v tem plačnem skladu letos izdatki, ki jih lani ni bilo (10% stanovanjski prispevek, višji odstotek za socialno zavarovanje in davek na plače), vendar je razlika očitno prevelika.

Trgovinska vodstva poudarjajo ob tem, da so podjetja opravila lanski nenavadno visoki promet z nezadostnim številom zaposlenih in da je na vsakega zaposlenega prišel mesečni promet, ki je precej presegal republiško povprečje. V mnogih trgovskih podjetjih, zlasti v obalnem pasu, številni trgovski delavci niti niso ugotovili izrabiti letnega dopusta. Seveda je bila postrežba pri tem vse prej kot dobra. Če pa hočemo napredovati, pa morajo trgovska podjetja imeti tolikšno število zaposlenih, da bi ne bili preobremenjeni.

Vse to drži, vendar pa diši po željah po nekakšnem administrativnem upravljanju. Trgovska podjetja morajo vedeti, kje naj bo meja številu zaposlenih, da bi bilo podjetje rentabilno. Če se pokaže, da je glede na promet preveč zaposlenih, potem pač ne gre drugače kakor zmanjšati njihovo število, obenem pa morda izboljšati kadrovski sestav.

Nekaj težav je povzročilo tudi to, da je bil letošnji družbeni plan pozno sprejet. Zato bi lahko pričakovali, da bodo podjetja sedaj, ko se že sestavljajo, oziroma bi že morali biti sestavljeni predlogi za družbeni plan za leto 1957, bolj prizadevna kot doslej, vendar temu ni tako. Občine — vsaj za koprsko to velja — morajo opominjati podjetja in jim celo »groziti«, da bodo plane same sestavile brez njihovih predlogov, če jim jih ne bodo poslali ob prajem času. In kaj potem? Ogenj bo v strehi, češ, brez nas ste sestavili plane! — Čudna reč, letos smo bili s sprejemanjem družbenega plana pozni in ničkoliko je bilo zato očitkov, zdaj pa, ko se pravočasno lotevamo priprav za sprejem plana za leto 1957, očitno spet ni prav. Tudi to je značilno in ne kaže na dobro voljo.

F. M.

TEDEN DNI PO Jugoslaviji

JUGOSLOVANSKA INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA je letos narasla za 8 odstotkov v primerjavi z lanskim letom. V letošnjem septembru, ko je bila za 4 odstotke večja kot v avgustu, je bila v primerjavi s septembrom leta 1955 za 15 odstotkov večja. Tako je v papirni industriji večja za 43%, v kemijski industriji za 21%, v industriji gume za 15% in v elektroindustriji ter v industriji tobaka za 14% večja, kot je bila lani. Na isti ravni je ostala le proizvodnja gradbenih optreščin. Po podatkih Zvezne industrijske zbornice so se povečale zaloge izdelkov v strojni industriji. Pričakujejo, da bo proizvodnja do konca leta še nekoliko narasla.

IZ GLOBINE 52 METROV je ekipa »Labin« podjetja »Brodospas« potegnila v Kvarnerskem zalivu leta 1947 potopljeno švedsko ladjo »Sirius«. Ladjo so dvignili v 60 delovnih dneh, čeprav so prvotno menili, da bodo trajala dela 180 delovnih dni. Ladja »Sirius«, ki je bila zgrajena leta 1946, je naslednjo leto postala žrtev podvodne mine. Ko jo bodo popravili, jo bo prevzelo podjetje »Brodospas« in jo uporabilo za svoje potrebe.

PRVI JUGOSLOVANSKI KNJIZNI SEJEM bo v Zagrebu v začetku novembra. Prikazal bo založniško dejavnost naše države po vojni. Na sejmu, ki ga bo priredila Zveza založniških podjetij FLRJ, bo razstavljenih blizu 4000

knjig in publikacij, izdanih v zadnjih letih. Razstavljeni bodo tudi znanstvena in strokovna dela iz 14 držav.

V SREMŠKI MITROVICI BODO ZGRADILI TOVARNO CELULOZE. Komisija za revizijo investicijskih programov LR Srbije je že odobrila gradnjo tovarne, ki bo imela zmogljivost 24.000 ton celuloze letno. Surovino — mehko listnato drevje — bodo črpali iz vojvodinskih gozdov.

PET TISOČ TRAKTORJEV je izdelal doslej delovni kolektiv Industrije motorjev v Rakovici. Razen tega se pa pripravlja to podjetje še na en jubilej. Na začetku prihodnjega leta bodo praznovali 30-letnico obratovanja te tovarne.

PRVI OBRATI ZELEZARNE V NIKŠIČU, ki so jih gradili pet let, bodo prihodnji mesec stekli. Med njimi je tudi hladna valjarina, ki bo proizvedla prve tone polfabrikatov za naše strojno in predelovalno industrijo. Na 700.000 kvadratnih metrov obsežnem prostoru bodo do konca leta opravili zaključna dela v jeklarni, valjarni in v drugih proizvodnih objektih. V termocentrali bodo do začetka leta montirali prvo turbino, drugo pa prihodnje leto. Ko bo železarna v Nikšiću dograjena, bo proizvajala letno 90.000 ton izgotovljenih proizvodov — v glavnem jeklo v palicah različnih kvalitiet ter vse vrste črne, pocinkane in druge pločevine.

Delo in varnost

Izšla je letošnja šesta številka mesečnika, ki ga izdaja Zavod za proeučevanje organizacije dela in varnosti pri delu LRS, »Delo in varnost«. Uvodnik prinaša sestavek Franja Aleša z naslovom »Čedalje bolj se uveljavlja ekonomski značaj dela«. O nagrajevanju na kmetijskih posestvih piše Jože Navinšek, v rubriki »Poklicno svetovanje« pa razpravlja Zdravko Neuman o izbiri poklica in njenem pomenu za usposabljanje strokovnih kadrov. Zanimiv je sestavek inženirja Janka Svajgerja z naslovom »Varnost pri delu v luči statistike«. Sledijo opisi o osebnih zaščitnih sredstvih, o novem načinu pritrjevanja obvez pri ranah, poročilo o novi strokovni literaturi ter nadaljevanje razprave ing. Borisa Gostiše o prirodnih brusih in umetni brusilni koluti.

Kako upravljamo

Iz dela organov družbenega upravljanja

Tudi v piranski občini

Kmetijstvo in zadružništvo je prvo v ilirskobistriški občini

Na zadnji seji občinskega odbora SZDL v Ilirski Bistrici so razpravljali o poročilu občinske komisije za družbeno upravljanje. To poročilo o delu kmetijskih zadrug in zadružništvu je podal v imenu komisije predsednik ObLO Anton Gustinčič. Iz njega povzemamo naslednje:

Zadružništvo se je na področju ilirskobistriške občine močno okrepilo predvsem v preteklem letu. V petih kmetijskih zadrugah je vključenih od 1437 kmetijskih gospodarstev 47 %. Dosedanje nezaupanje v poslovanje kmetijskih zadrug je splahnelo, kakor hitro so kmetovalci opazili, da nudijo zadruge vse možnosti za izboljšanje njihovega gospodarjenja. To se je predvsem pokazalo na zadnjih občinskih zborih, ko je v živahnih razpravah, ki so se jih udeležili domala vsi člani, prišla do izraza težnja po širjenju in utrjevanju zadružne dejavnosti. Danes imajo kmetijske zadruge zelo dobro razvite pospeševalne odseke in to 5 živinorejskih, 5 sadjarskih, 4 kmetijske, enega kmetijsko-gozdarskega in enega čebelarkega.

Kmetijstvo ustvarja 45 % narodnega dohodka občine, vendar pa je to še zmerom premalo. Če bi odstranili težave, ki jih imajo zaradi razdrobljenosti posestev in v večji meri upoštevali agrotehnične ukrepe, bi bila produktivnost znatno večja. V tej smeri pa delujejo za sedaj v glavnem le zadruge, ki so ustvarile 50 % finančnih sredstev na osnovi boljše proizvodnje. Tako je uspelo živinorejskim odsekom v enem letu znižati odstotek jalovosti, ki je ustvarjal letno 11 milijonov dinarjev izgube, od 15 % na manj kot 5 %. Z drugimi besedami povedano, mlečna proizvodnja je letos trikrat večja od proizvodnje iz leta 1953 in upetno osemnemerjevanje je skoraj popolnoma zatrla spolne bolezni ter jalovost.

Tudi sadjarski odseki so z rednim škropljenjem in čiščenjem sadnega drevja ter z ureditvijo sadne drevesnice, v kateri gojijo več tisoč sadik, v preteklem letu dosegli pomembne uspehe pri povečanju proizvodnje. Nekoliko manj aktivni pa so poljedelski odseki. Med kmetijskimi zadrugami je razen ilirskobistriške najboljša jelšanska, ki si močno prizadeva za razširitev naprednega kmetijskega gospodarstva.

Občutno je pomanjkanje strokovnega kadra. Rešitev tega vpra-

šanja bo možna le s povečanim vključevanjem kmečke mladine v kmetijske nadaljevalne šole. Odstraniti pa je treba nevarnost, da bi absolventi teh šol odhajali v administrativno službo in se ne bi vračali na posestva. Pomanjkanje strokovnega kadra se kaže v tem, da ponekod kmetje ne znajo pravilno uporabljati umetnih gnojil in da posamezniki z zadržkom gledajo na sodobne agrotehnične ukrepe.

Na seji občinskega odbora SZDL so po razpravi sprejeli nekaj skle-

Iz dela naših sindikalnih organizacij

Na novi poti

Poročilo upravnega odbora sindikalne podružnice državnih ustanov v Ilirski Bistrici ni na zadnjem občnem zboru kritično ocenilo enoletnega dela. Bilo je skopno in je vsebovalo le nekaj splošnih ugotovitev: članov je 77, sodelujejo v družbenih organizacijah, sodelujejo pri prireditvah, v glavnem pa so aktivni le posamezniki. Razprava je bila bolj živahna. Pokazala je, da so le štirje vključeni v DPD Svobodi, da jih je le deset vključenih v Partizana in da se zberejo le na občnem zboru ali pa pri kakšni proslavi. S članarino so nekateri precej v zaostanku. Skratka — sindikalna podružnica doslej ni uspela povečati zanimanja svojega članstva za aktivnejše delo pri izobraževanju in utrjevanju sindikalne zavesti. Premajhno je zanimanje za razpravljanje o problemih našega gospodarstva in komunalnega razvoja v naši državi. Razen tega je sindikalna podružnica polagala premalo pozornosti utrjevanju delovne discipline in strokovnemu ter ideološkemu študiju. Zato je novoizvoljeni upravni odbor sprejel vrsto sklepov za odpravo vseh dosedanjih pomanjklivosti, predvsem v zvezi s pozitivno izobraževanja članstva in vključevanja članov sindikalne podružnice v družbene organizacije. Sklenili so da bodo priredili mesečne sestanke, na katerih bodo člani izmenjali svoje praktične izkušnje.

pov kot priporočila nadaljnjemu delu kmetijskih zadrug. Med drugim prirejanje tečajev, predvsem za kmečko mladino, povečanje številne pospeševalnih odsekov, odpravljanje zastarele miselnosti na vasi in odstranjevanje nepravilnih medsebojnih odnosov med člani in nečlani zadrug. Občinska organizacija SZDL, ki bo usmerjala in krepila zadružništvo, bo tudi skušala pritegniti v članstvo več žena in mladine. Doslej je vključenih le 83 žena in 48 mladincev. Od teh je sedem žena v upravnih odborih, medtem ko je mladincev pet.

sv

Mnogi krajevni odbori dobro delajo

Na seji predsednikov krajevnih odborov piranske občine so razpravljali o nujnosti, da bi vsak krajevni odbor dobil od 100 do 150 tisoč dinarjev iz občinskih sredstev za ureditev tistih komunalnih naprav, ki jih ne morejo financirati niti krajevni odbori niti ne prebivalci sami. Tako so na primer v Padni že z lastnimi sredstvi in lastno prostovoljno delovno silo popravili ceste, prebelili šolsko poslopje, ne zmorejo pa urediti strelododa. V Ravnah in Sečovljah želijo urediti razsvetljavo, na Belem križu pa postaviti javne vodovodne pipe, ker v nekaterih hišah ni vodne napeljave. Portorožani na-

meravajo to dotacijo porabiti za opremo sobe, kjer bi njihove organizacije imele seje in kjer bi bil tudi sedež krajevnega odbora.

Delo krajevnih odborov je bilo doslej zadovoljivo. Zborov volivcev niso sklicevali zaradi karantene in kasneje zaradi dela na polju. Opaziti pa je, da na teh zborih odborniki sami ne poročajo o delu krajevnega ali občinskega odbora.

V piranski občini je 9 vaških krajevnih odborov in mestni za mesto Piran. Slednjega so izvolili pred dnevi z namenom, da se poživijo delo prebivalcev Pirana pri družbenem upravljanju. cm

Prednost zadružne gradnje stanovanj

Pri proučevanju kakšna oblika stanovanjske izgradnje bi ekonomsko največ prispevala k povečani gradnji stanovanj ob upoštevanju vseh tehničnih, urbanističnih in arhitektonskih zahtev, kakor tudi splošnih potreb po sodobnih stanovanjih, so gradbeni strokovnjaki prišli do naslednjih zaključkov:

Pri individualni izgradnji stanovanj pride do največjega izraza mobilizacija lastnih sredstev in iniciative ob najmanjšem trošenju družbenih sredstev. Razumljivo je, da si vsak želi zgraditi stanovanje z najmanjšim koriščenjem tujih sredstev in s čimvečjo udeležbo lastnih, tako finančnih kakor tudi fizičnih; vendar pri tem obstoja možnost, da je takšen način gradnje na nizki tehnični stopnji, ker ne more zagotoviti ureditve komunalnih naprav in ker so takšne gradnje nenačrtne z ozirom na splošni urbanistični načrt. Če gledamo s tega stališča lahko individualna gradnja več škoduje kot koristi perspektivnemu razvoju kraja in le v mali meri zadovoljivo rešuje stanovanjski problem.

Zato predstavlja zadružni način gradnje stanovanjskih hiš znaten korak naprej, ker je očiten vpliv zadružnika k pocenitvi gradnje z lastnimi sredstvi in močjo ob istovrstnem podrejanju gradbenega interesu splošnim interesom načrtne izgradnje naselij. Pri zadružni gradnji imamo že več oblik graditve stanovanj in sicer: način, kjer v zadruzi nastopa vsak zadružnik kot fizična oseba in lastnik in kjer je zadruga lastnik in fizična oseba stanovanjskega objekta. Ponekod se ustanavljajo že zadružna gradbena podjetja, ki pa še niso začela s delom. V pripravi je sicer zakon, ki naj bi uredil pravno stran tega vprašanja ter usmeril zadružno izgradnjo v širši obseg kot je dosedaj. V tej zvezi moramo omeniti, da v Ljubljani gradijo preko 200 stanovanj na osnovi zadružnih gradenj, vendar pa ugotavljajo, da predstavljajo anuitete za zadružnika preveliko obremenitev in nevarnost, da bi le-ta bistveno vplivala na življenjsko raven graditelja, zato razmišljajo o premiranju razlike

med realno najemnino in anuitetami. Kaže pa da bo brez dvoma zadružna izgradnja na osnovi dosedanjih uspehov imela v bodočnosti še veliko vlogo pri reševanju našega stanovanjskega vprašanja.

Težnja po ustanovitvi specializiranih gradbenih podjetij za stanovanjsko izgradnjo verjetno ne bo dosegla svojega namena, če ne bo podjetje vezano na posebno organizacijo ali zavod, ki bi usmerjal njegovo dejavnost. (Na ta način pa bo tako podjetje prenehalo biti samostojno podjetje.) Nekateri predlagajo, da bi podjetjem prepustili gradnjo, da z lastnimi oziroma s povečanimi obratnimi sredstvi grade stanovanja ter jih zgrajena prodajajo stanovanjskim interesantom. Tak način gradnje omogoča razvijanje iniciative podjetja, da se s temeljitim premislekom ustvari možnost nuditi potrošniku ceno in solidna stanovanja. Gradbeno podjetje je danes le izvajalec načrtov in del po naročilu investitorja in projektanta, nima pa možnosti neposrednega vpliva na pocenitev gradenj. Zato bo potrebno za uresničitev tega predloga gradbenih strokovnjakov še temeljita predhodna analiza.

Zavodi za stanovanjsko izgradnjo pa naj skrbijo za organizirano proučevanje stanovanjskega sklada in življenjske ravni državljanov, ter usmerjajo gradnjo z ekonomskega vidika. Ta razmišljanja o čim cenejši in čim bolj smotni gradnji stanovanj bodo brez dvoma omogočila našim gradbenim strokovnjakom in gospodarstvenikom uveljavitev najekonomičnejšega načina povečanja sodobnega stanovanjskega sklada. Kaj več o tem pa prihodnjic. R. M.

Bilo bi prav . . .

...če bi davkoplačevalci občine Ilirska Bistrica, tako privatniki, kakor tudi podjetja, redno odvajali svoje davkatve, da ne bi imeli nepotrebnih potov, stroškov in drugih nevšečnosti!

...če bi vsi trije vozni redi na koprskem avtobusnem postajališču imeli enotno označbo prihoda in odhoda ljubljanskega avtobusa. (Slavnikov vozni red: prihod 9.10, odhod 9.15; SAP: prihod 9.15, odhod 9.25 in tabla Potovalnega urada Adrije: prihod 9.25, odhod 9.15.)

...če bi uredili pešpot od gostišča »Stadion« do gostišča »Pri Slavčiku« v Koprju, da ne bi bili sprehajalci ob lepih nedeljskih popoldnevih ovira motornim vozilom oziroma motorna vozila v napoto pešcem.

Naloge socialistične trgovine

(Nadaljevanje)

Splošno šolsko znanje ljudi, ki se zaposlujejo v trgovini, se izpopolnjuje v posebnem, za potrebe trgovine prilagojenem šolstvu. Tu so najprej vajeniške šole. Teh je v Sloveniji osem. Trgovinski vajenci iz koprskega področja se šolajo v vajeniški šoli v Brežicah. Tja gredo enkrat vsako leto, dokler jim traja vajenska doba (tri leta). Tako se vajensko leto deli na tri dele: osem mesecev dela vajenec praktično v trgovini, tri mesece obiskuje vajenske šole in en mesec ima dopusta. Ko konča to šolo in opravi tudi praktični izpit, postane kvalificiran delavec.

Za izpolnjevanje tako pridobljene kvalifikacije se pripravljajo ustanovitve raznih daljših ali krajših tečajev, v katerih si bodo trgovinski ljudje lahko pridobili določeno specializacijo. Sem gredo poslovojski in aranžerski tečaji.

Pot v trgovino pa je odprta tudi visokokvalificiran delavec (s pravno, ekonomsko ali podobno fakulteto). Ti opravljajo v trgovini najrazličnejše službe, tako pravno, komercialno, organizacijsko itd.

Vajencem je posvetila naša družba vse potrebno skrb, ki prihaja do izraza v Uredbi o vajencih in nekaterih drugih predpisih. Nekaj o tem smo že omenili, vendar naj poudarimo, da trgovinski vajenec ne more postati kdorkoli. Potrebno je, da je star vsaj 14 let (pa tudi ne starejši od 18 let), da ima, kakor že rečeno, vsaj 4 razrede gimnazije ali popolno osemletko in da je telesno in duševno zdrav.

Izkoriščanje vajencev, ki je bilo in je v kapitalizmu še danes vsakdanji pojav, je pri nas praviloma nemogoče. Pravni položaj vajencev urejajo s potrditvijo učne pogodbe pristojni občinski ljudski odbori, za šolsko izobraževanje (v vajeniški šoli) pa skrbijo skupaj s podjetji, kjer so zaposleni, področne trgo-

vinske zbornice. Ta splošna skrb se izraža tudi v vajeniški nagradi, do katere imajo vajenci pravico. Ta nagrada znaša (sedaj) ob začetku učenja 1.500 din in doseže v 3 letu učenja 2.500 din. To minimalno predpisano nagrado podjetje lahko poveča, če meni, da vajenec to zasluži zaradi socialnega stanja svojih staršev, zaradi pridnosti in vestnosti pri delu itd. Ker imajo poleg tega starši, če izpolnjujejo z uredbo o otroških dodatkih predpisane pogoje, pravico do otroškega dodatka, dokler traja vajeniška doba, je jasno, da je danes pot do kvalifikacije v trgovini praktično odprta vsem mladim ljudem, ki čutijo veselje in nagnjenje do tega poklica.

Opozorilo članom potrošniških svetov:

V koprskem okraju je trenutno 86 vajencev v trgovini. Doraščajoči naraščaj bo kmalu ne samo izpolnil vrzeli, ki jih imamo v kvalificiranih kadrih v trgovini, temveč bo uspešno nadomestil tudi tiste, nekvalificirane in polkvalificirane delavce, ki predvidoma ne bodo hoteli ali mogli izpolniti pogojev, ki jih določa že navedeni Pravilnik o strokovni izobrazbi delavcev in nameščenec v trgovini (do konca 1953. leta).

Dolžnost članov potrošniških svetov je, da se zanimajo tudi za stanje vajencev v trgovini in preprečujejo morebitne težnje ali pojave izkoriščanja (uporabljanje vajenca za dela, ki nimajo zveze z učenjem poklica). V praksi se najbolj obnese, če vajenec ne menja prepogosto prodajal (istega podjetja), potrebno pa je, da je en sam, najbolje poslovodja, s posebno odločbo uprave podjetja odgovoren za njegovo vzgajanje in učenje v trgovini. Navzkrižne zapovedi in samovoljno pošiljanje vajencev zdaj sem, zdaj tja vajence samo bega in škoduje njihovemu napredovanju v uku.

NEKAJ BESED O PERSPEKTIVI

Povedali smo že, da nudi nenehna krepitev našega gospodarstva čedalje več možnosti za boljše t. j. rentabilnejše in kulturnejše poslovanje naših trgovskih podjetij. K tej ugotovitvi moramo dodati, da so različne prehodne težave, ki jih imajo mnoga trgovinska podjetja s prilagajevanjem svojega poslovanja

izboljšanim pogojem v našem gospodarstvu, v glavnem posledica še močno zakoreninjene miselnosti in prakse iz preživelega administrativnega (dirigiranega) načina trgovanja. Pomanjkanje blaga za široko potrošnjo v preteklosti in od tod potreba po dirigiranem razdeljevanju številnih (kritičnih) artiklov, so kot znano bile okoliščine, v katerih je bil trgovskim podjetjem zagotovljen obstoj (beri: delavec v trgovini zagotovljene plače) ne glede na doseženi promet in rentabilnost poslovanja. Primerno takšnemu — v jedru monopolističnemu — položaju trgovskih podjetij pa se je kajpak izoblikovala tudi tehnična plat poslovanja in omenjenim razmeram svojstven odnos delavcev v trgovini do potrošnikov... Tako se velja spomniti predvsem na dokaj enostavno nabavno službo trgovskih podjetij, na številne regrese za nekurantne zaloge itd., kar vse delavcev v trgovini ni zadosti vzpodbujalo k dobremu gospodarjenju in odgovornosti pri delu.

Iz ugotovitve, da imajo mnoga trgovska podjetja zaradi še zakoreninjene miselnosti in navad preživelega administrativnega načina trgovanja težave pri vsklajevanju svojega poslovanja z novimi, večjimi možnostmi, moremo razbrati tudi glavno oviro, s katero se srečujejo danes vodeči uslužbenci in organi samoupravljanja v trgovini. Marsikaj v minulih letih »nepotrebnega« in pozabljenega bodo morali priklicati v spomin in še več: v dejanje! Inicijativa, odgovornost, uslužnost, več prizadevanja za strokovno izobrazbo delavcev v trgovini, nabavno-komercialna služba, ki se bo opirala na podatke in analize proizvodnih možnosti in oblik za povečanje blagovnega prometa — vse to, gledano skozi prizmo štednje in rentabilnosti, je pot, ki vodi k potrebni skladnosti vsebine in oblike dela naših trgovskih podjetij z rastočo zmogljivostjo naše proizvodnje, hkrati pa je to tudi edina pot k realnemu zvišanju plač delavcev v trgovini in doprinosu trgovine k višji življenjski ravni nas vseh.

Šolski odbor je organ družbenega upravljanja in ne pomožni organ šolskega upravitelja

Delovanje družbenega upravljanja v šolah je izrednega pomena za našo socialistično rast, je po udaril uvodoma v svojem referatu predsednik Sveta za šolstvo OLO Koper tov. Julij Titl. Nato je govoril o stanju našega šolstva, o problemu nižje organiziranih šol in o učnih uspehih, ki niti niso tako slabi, kot so n. pr. vzgojni uspehi. Vzrok: ni kontakta med starši in učitelji, moralni pouk zanemarjajo in pomanjkljiva ideološka raven našega učiteljstva. Omeniti je še težavno materialno stanje našega šolstva, ko je vedno več učencev v istih prostorih, problem vključevanja mladine v strokovne šole in pogosto premeščanje učiteljstva. Podrobneje o teh problemih smo že pisali ob začetku letošnjega šolskega leta.

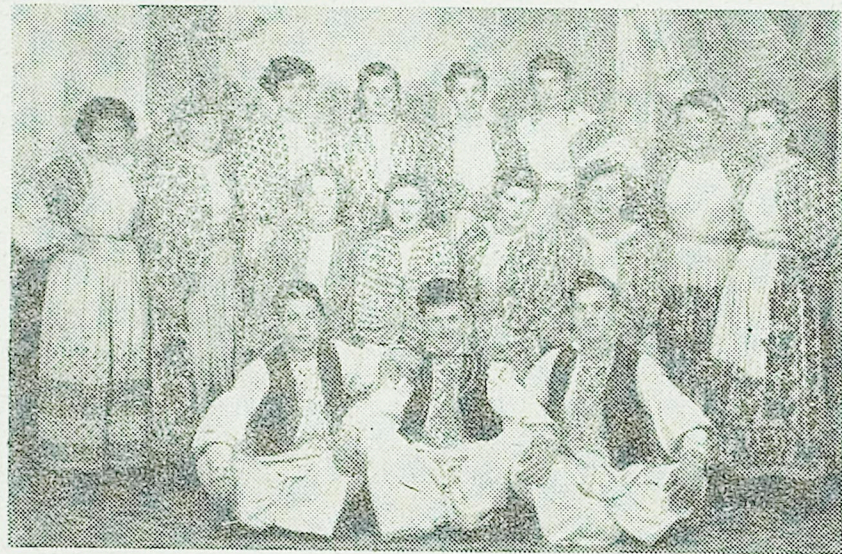
V glavnem je poročilo tov. Titla obravnavalo delo in naloge šolskih odborov kot organov družbenega upravljanja. V koprskem okraju imamo 1.116 članov šolskih odborov, od tega je 357 žena. Po socialnem sestavu tvorijo šolske odbore v glavnem prosvetni delavci in nameščenci (približno polovica), zelo malo pa je delavcev in kmetov. Povprečno so imeli naši šolski odbori po 3 seje letno, toda pri tem moramo upoštevati, da jih nekateri sploh niso imeli. Najbolje dela šolski odbor koprške ljudske šole in gimnazije ter postojnske gimnazije. Dobro še delajo šolski odbori v Šmarjah, Božičih in Plavjah, šibki pa so v Ilirski Bistrici in Hrpljah.

Vsebinska dela šolskih odborov se je še vedno vrtela v glavnem okoli materialnih vprašanj šole, ponekod pa so že začeli uspešno posegati tudi v vzgojno delo. Pri delu v višjih razredih je bilo izredno plodno sodelovanje dijakov. Vzroki pasivnosti nekaterih šolskih odborov so bili v glavnem nepoznanje sistema našega družbenega upravljanja in šolstva ter slab izbor članov odbora. Kjer so člani odborov našli način dela in poseganja, se zavedali, da je vzgoja stvar družbe in ne samo staršev, poznali zakone in uredbe, probleme šolstva in predloge za šolsko reformo, tam je bilo njihovo delo uspešno in niso bili samo posvetovalni organ šolskega upravitelja, ampak resnično organ družbenega upravljanja.

Razprava je potem osvetlila še razne probleme v zvezi s šolstvom in delo šolskih odborov, za delo katerih se vse premalo zanimajo ne samo krajevni oblastveni orga-

ni, ampak tudi tovarne in zadruga, na drugi strani pa lahko očistimo večini šolskih odborov, da se zapirajo sami vase, da je javnost premalo seznanjena z njihovim delovanjem, saj si še niso znali pridobiti širokega zaupanja dijakov in staršev. Zato bodo morali v nove šolske odbore priti ljudje, ki imajo za to delo smisel in veselje, pa tudi čut dolžnosti, ljudje, ki bodo znali pravilno usmeriti razvoj šolstva, da ne bo zaostajalo za današnjo stopnjo socialističnega razvoja v drugih panogah. Pri tem pa bodo šolskim odborom morale pomagati tudi množične in politične organizacije na terenu.

Z. L.

Folklorna skupina DPD Svoboda v Ilirski Bistrici je v prvem letu svojega obstoja priredila vrsto nastopov v vaseh ilirsko-bistriške občine in v LR Hrvatski. V tej sekciji, ki je razen pevskega zbora najdelavnejša, sodeluje blizu 35 mladink in mladincev. Skupino vodi Vlado Šavorić, član folklornega društva »Lado« iz Zagreba. Po uspelem nastopu preteklo nedeljo v Jordanih so začeli s študijem slovenskih narodnih plesov.

Seja založniškega sveta Primorske založbe Lipe

V Kopru je bila v ponedeljek četrta seja založniškega sveta Primorske založbe Lipe, na kateri so razpravljali o letošnjih založniških uspehih in težavah ter sprejeli načrt izdaj za prihodnje leto.

O realizaciji letošnjega programa in o prodaji lastnih publikacij je poročal direktor založbe. Iz letošnjega načrta je izšlo zaradi preobremenjenosti tiskarn in težkoč z urejanjem avtorizacij osem knjig, do konca leta — nekatere že tik pred izidom — pa bodo izšle še naslednje knjige: Boris Pahor »Nomadi brez oaze« (afriška kronika), Mimi Malenšek »Plamenica« (biografski roman o Primožu Trubarju), Herman Melville »Typee« (doživljaje brodolomcev med ljudožrci), Johan Bojer »Poslednji Viking« (Lofotski ribiči), Dane Lokar »Podoba dečka« (psihološka novela), Ciril Drekonja »Listi bele marjetice« in Kajetan Kovič »Prezgodnji dane«. Ob količini ugodnih pogovij v tiskarnah bodo izšle razen navedenih do zaključka leta še tri ali štiri knjige, če ne računamo del, ki jih založba zaradi neurejenosti avtorskih zaščit še ni mogla dati v tisk.

Prodaja je kljub težavam, ki so nastale na terenu ob reorganizaciji bivših okrajev (mnogi poverjeniki založbe so bili premeščeni) razmeroma dobra, saj je precej knjig že razprodanih (n. pr. vse štiri lanske pesniške zbirke, Neiztrohnjeno srce, Sosedov sin, Zgodbe o lepih ženah, ter številne druge iz prejšnjih let), druge pa so deležne ugodnega sprejema bralcev.

Poročilo o delu založbe je založniški svet potrdil in želel mladi koprski založbi lep in zdrav razvoj tudi v bodoče. Dal je tudi vrsto praktičnih nasvetov, da bi se posamezne izdaje še bolj približale predvsem tukajšnjemu prebivalstvu.

Glavna naloga seje pa je bila razprava o obširnem seznamu avtorjev, ki ga je pripravilo uredništvo po smernicah zadnjega zasedanja založniškega sveta. Po temeljitih presoji je založniški svet sprejel 26 del (Branko Žužek: »Padajo rožnati listi«, Bogomir Magajna: »Na bregovih srca«, France Bevk: avtobiografsko delo, — naslov kasneje; Mara Samsa: »Prst je klical«, Anton Ingolič: novele; Ivan Tavčar: »Izza kongresa«, Stanko Vuk: »Zemlja na zapadu«, delo iz šolskega obveznega čtiva — naslov pozneje; Jože Pahor: »Otrok črnega rodu«, Crtomir Sinkovec: »Mladi junaki«, Antoine de Saint — Exupéry »Mali princ«, Laura Ingalls Wilder: »Hišica v veliki hosti«, — še niko delo, naslov pozneje; Stale Popov: »Tole paša«, Nicholas Monsarrat: »Esner

Ne samo vzgoja, tudi izobraževanje in zabava

DPD Svoboda v Piranu ima 6 sekcij. — V društvu je premalo delavcev in mladine

V nedeljo je imelo DPD Svoboda v Piranu svoj letni občni zbor, katerega so se razen 50 članov udeležili tudi predsednik republiškega Sveta Zveze Svobod in prosvetnih društev Ivan Regent, zastopnik okrajnega Sveta, kakor tudi zastopnik piranskega ObLO.

Iz tajnikovega poročila o delu društva v zadnjih osmih mesecih, t. j. od občnega zbora v februarju, izhaja, da šteje piranska Svoboda 165 članov, od tega 49 delavcev, 93 nameščencev, 20 ostalih uslužbencev in le 3 mladince. Dela 6

sekcij, in sicer pevska, dramska, glasbena (jazz-orkester, salonski orkester in pionirski harmonikaški zbor), dalje izobraževalna in pionirska sekcija ter prireditveni odbor. Strnjeno v kratkem povzetku bi lahko rekli, da je večina članov pokazala veliko volje do dela, posebno v pevski in dramski sekciji, ki sta imeli tudi največ uspehov, da pa sam upravni odbor ni našel pravega načina sodelovanja. Zlasti je težko razumljivo, da so pustili vnaprej vključevanje delavcev in mladine v društvo, kakor tudi to, da so imeli vse leto eno samo predavanje.

Iz blagajniškega poročila je bilo razvidno, da gospodarjenje s skromnimi finančnimi sredstvi ni bilo vedno skrbno, tudi članarine niso pobirali, na drugi strani pa bi bile potrebne nekatere večje dotacije, ki bi omogočile popravilo Tartinijevega gledališča, opremo dvorane v domu Svobode, nabavo opreme za posamezne sekcije itd.

V razpravi, ki je podrobneje osvetljevala nakazane probleme, je bistveno posegel tov. Regent. Po njegovem so v Piranu posvečali premalo pozornosti vsebini dela. Važno je, kaj Svobode delajo in kako delajo. Ne smemo se zadovoljiti samo s starimi oblikami delovanja, kot so pevske zbori, dramske sekcije in godbe, čeprav njih ne zanika, da je umetniška amaterska dejavnost potrebna. Razen tega je vsekakor potrebno tudi izobraževanje in zabava. Za našo izgradnjo socializma je osnovni pogoj v izobraževanju delavnih ljudi, to po je vsekakor tudi važna naloga Svobod.

Tov. Regent je potem nakazal nekatere konkretne oblike dela in opozoril člane, da se bodo morali sami spoprijeti tudi s finančnimi težavami, računati na dobiček in zato bo treba predvsem urediti vprašanje pobiranja članarine. Posebno je še opozoril bodoči odbor, naj v svoje vrste vključi čimveč delavstva in mladine.

Ob koncu so sklenili, da bodo osnovali v Piranu občinski Svet Zveze Svobod in prosvetnih društev, kajti razen piranske mestne Svobode, je še Svoboda v Portorožu in Sečoveljah in prosvetno društvo Slaga v Ravnu, obstajajo pa tudi pogoji za ustanovitev društev v bližnji Luciji in Padni.

Občni zbor je izvolil novi upravni in nadzorni odbor, delegate za občinsko in za okrajno skupščino Zveze Svobod in prosvetnih društev.

Z. L.

NAGRADE CANKARJEVE ZALOŽBE ZA NAJBOLJŠE RECENZIJ

Cankarjeva založba je podelila denarne nagrade za najboljše recenzije svojih knjig. Za letošnjih 12 knjig je podelila 21 nagrad. Za lansko leto pa so prejeli nagrade France Novšak za »Salamonovo črko« Isaka Samokovičja, Mitja Mejak za »Temno ulico« Jožeta Kranjca in Joža Mahnič za izbrana dela Ivana Cankarja.

Naslovna stran Kitajskih in korejskih pripovedk, ki jih je izdala Primorska založba Lipe

Skoraj izumrlo kulturnoprosvetno življenje v Dekanih znova oživlja

Pred mesecem dni se je v Dekanih sestal pripravljalni odbor, ki si je zadal nalogo, da bo obnovil nekoč tako razgibano kulturnoprosvetno življenje društva Jadran. Zadnje čase pa je kulturnoprosvetno življenje v Dekanih skoraj popolnoma izumrlo, čemur ni krivo samo to, da niso imeli strokovnih vodij, ampak tudi pomanjkanje dobre volje.

Pretekli teden je imelo društvo v Dekanih občni zbor, katerega se je razen starih »veteranov« udeležilo tudi veliko mladine. Poročilo tov. Plišča je priklicalo starejšim Dekančanom v spomin nekdanjo dejavnost, ko so bili pogoji mnogo težji, ko niso imeli za to primernih prostorov, pa so se vendar lahko postavili z godbo na pihala in zelo dobrim mešanim pevskim zborom.

Na občnem zboru so prisotni izvolili novi devet članski upravni odbor društva. Za začetek so predlagali obnovo in poživitev treh sekcij, in sicer dramske, pevske in vzgojno-izobraževalne, ki bi organizirala predavanja vsakih 14 dni. Tudi knjižnica bo lahko v zimski sezoni, ko imajo ljudje več časa, dobro delala. Zdaj imajo v njej nad 900 zvezkov.

Udeleženci občnega zbora so posebno toplo pozdravili predlog nekoga člana nekdanje dekanske godbe. Predlagal je, naj bi tudi godbi omogočili redne vaje, saj je v vasi še 11 starih godbenikov, ki skrbno čuvajo svoje instrumente, njihove vrste pa naj bi še izpopolnila mladina.

Kulturnoprosvetnemu društvu in novemu odboru je obljubila vso pomoč tudi dekanska tovarna in zadruga.

Novo revije

SODOBNA POTA, šte. 8

Iz vsebine:

Roman Albreht: Za človeka gre, Aco Sopov — Ivan Minatti: Išcem svoj glas, Galebu, ki mi kroži nad glavo, V tišini, Ločitev, List; Delavski oder — idejni in strokovni kaži-pot, Zvesti tradicijam delavskega razreda, Avgust Vižintin: Jubilej Delavske knjižnice, Danilo Nikolič: Namesto cvetja, Saš Cvahte: Povejte mi, prosim, tovariši, zakaj da sem prestari... Vinko Trinka: Na trdnjasa tla, Peter Dornik: Za kulisami, Crt Skodlar: O problemu lutkovne umetnosti pri Slovencih, Božidar Horvat: Odrska tla, Ve-ta: Za knjižno polico; Repertoarni svetovalec, Dušan Moravec: Slovenska preteklost v kreftovih dramah, Globoko, vendarle preprosto delo; Beleške iz organizacije, Utrinki iz društev, Skladba »Delavcev« in besedilo.

SVET OB MURI, šte. 1—2

Iz vsebine:

UVODNA BESEDA — FRANC ZADRAVEC: Nekateri prekmurski problemi tridesetih let med vojnama; BRANKO SEMEN: Tri jesenske rože; MARIJA AMBRUŽ: Violina; MIŠKO KRANJEC: Ko bo pomlad v dolini; MARICA SKORJANEC: Romanca o marjetici, Samote, FERDO GODINA: Prvi spomini; MANKO GOLAR: Vlak, Kot beli labodi, Vse dolge noči; DUŠAN MEVLJA: Noč, Osuto cvetje; JANEZ SVAJČNER: Julča; MILAN HORVAT: Kadar prvi zažame; SLAVKO JUG: Tam ob poti, Danes prenašam nebo, MILAN ERJAVEC: Sezonska, Sopek vijolic; IVAN KREFT: O pospešenem progresivnem prosumerjanju slovenskih političnih sil v obdobju od »Ljudske pravice« do NOB; JANEZ DOBRAVEC: Porabski Slovenci; DR. ALJOJZ TRSTENJAK: Kje je bila Pribnova Businica?

SVET OB MURI, šte. 3

Iz vsebine:

MARICA SKORJANEC: Zbogom, zlati gostje jeseni, Impresija; BRANKO SEMEN: Drobno pesem bo zapel; FRANC SEBJANIČ: Dr. Avgust Pavel in njegovo delo, — Avgust Pavel: Kdo bo premeril to brezmejno bolečino; FRANC SRIMPF: Junjska noč v Alzaehi; JANKO CAR: Pesem vele-mesta; VENCESLAV KAMNAR: Igraj; SLAVKO JUG: Samote me je strah; FRANC ZADRAVEC: Nekateri prekmurski problemi tridesetih let med vojnama; MARIJA KOLAR: Prvo poglavje; DR. MARJAN ZADNIKAR: Umetnostni delož; Prekmurja v slovenski preteklosti; BRATKO KREFT: Portreti; ZAPISKI: Prekmursko šolstvo skozi stoletja, Bibliografija pomembnejših prevodnih del dr. Avgusta Pavla. Novice s tržaškega

Za kulisami našega gledališča

Glavna vaja za »Svetlobo«. Scena — ječa. Nenadoma zmanjka električnega toka (kar je že koprski običaj). Čakamo deset minut, pol ure, celo uro. Potušku, ki igra ječarja, je tega čakanja dovolj, saj je bila ura že pol dveh. Pa pravi:

»Fantje, keho bom zaklenil in šel v menzo jest!«

Postojna, kraj nesrečnega imena! Se pri vsaki turneji, ki smo jo tam začeli, se nam je kaj pripetilo. Prvo nam je tam omagal naš Ivo, lanske sezono Filipina Jermanova, letos pa si je pri prvi predstavi v tem nesrečnem kraju Skrbinskova nevarno zlomila roko. Namesto nje je vskočila Urbičeva. V njeni vlogi stare žene pa tokrat Postojnčani nikakor niso mogli spoznati tistega nadasiljivega in zlobnega, rezkega smeha. Na plakatih je pisalo: stara žena — Urbičeva, na odru pa igra Urbičeva drugo vlogo. Kdo je torej stara žena? Kdo drug kot naš — Tone Potušek!

Tik pred sejo Umetniškega sveta, kjer bodo določili zasedbo za novo premiero »Človek, ki je videl smrt«. Albreht bi rad izvedel še pred drugimi, če bo igral. Pa pobara umetniškega vodjo. Odgovori mu Hočevar: »V najboljšem primeru bi ti lahko bil — smrt!«

Ob protituberkuloznem tednu, ki bo 28. oktobra do 4. novembra 1956

Obvarujmo otroka tuberkuloze

Borba proti tuberkulozi mora biti borba vsega ljudstva! V tem smislu je poverjena naloga množičnega boja proti jetiki Rdečemu križu, v okviru katerega deluje Protituberkulozna sekcija, ki mora organizirati trajno široko propagandno kampanjo, dajati pomoč protituberkuloznim dispanzerjem, zbirati denarna sredstva itd.

Morda so zadnja leta malo

uspavala novo odkrita zdravila, kirurški posegi, ki so spremenili potek bolezni. Ni več čuti o masovnem umiranju za tuberkulozo, ni več strahu pred neozdravljivo boleznijo.

Tuberkuloza ostane za nas še vedno problem, ki ni rešen, ki nas teži in ki zahteva od nas še dolgoletno borbo ter velika denarna sredstva. Saj je v okraju Koper 50% mladih delavcev bolezenskih invalidov, katerih zmanjšani delovni sposobnosti je vzrok tuberkuloza. Poročila anti-tuberkuloznih dispanzerjev nam pokažejo, da naglemu padcu umrljivosti ni sledilo tudi zmanjšanje obolevanja za tuberkulozo. Pri nas kot tudi drugje po svetu so bolniki, ki so prepozno prišli na zdravljenje in jim zdravila in kirurški posegi podaljšujejo življenje, ostanejo pa še vedno nevarni za okolico in ne samo za odrasle, še mnogo bolj za otroke. Za le-te je toliko bolj nevarno kolikor težje so stanovanjske in prehranske prilike. Zato bo protituberkulozna sekcija v protituberkuloznem tednu od 28. oktobra do 4. novembra posvetila vse svoje sile, da ljudem prikaže, kako pomagati ogroženim otrokom. Skrb za te otroke pa naj ne bo omejena samo na ta teden, ampak naj bo to začetek organizirane vsestranske pomoči otro-

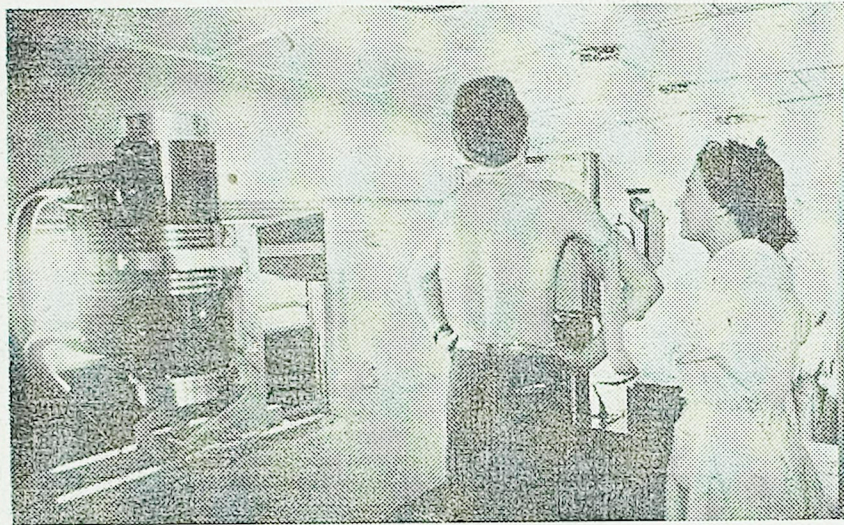
kom, ki žive v tuberkuloznem okolju.

Naloga nas vseh, posebno sekcije in njenih aktivistov je, da s pomočjo antituberkuloznih dispanzerjev ugotovimo, koliko je na terezu ogroženih otrok, ki žive v težkih prilikah ali v neposredni bližini tuberkuloznih oseb. Koliko od njih nujno potrebuje socialne pomoči in koliko je takih, ki jih je treba takoj vsaj začasno odstraniti iz ogrožene sredine. Najti je treba družine, ki bi sprejele te otroke, ko mora eden ali oboje od roditeljev na zdravljenje. V poletnih mesecih je treba preskrbeti tem otrokom letovanje, organizirati šolske kuhinje itd.

Če hočemo pomagati otroku moramo pogosto najprej izboljšati ekonomsko stanje staršev. Kolikokrat ozdravljenega TBC bolnika zaradi zmanjšanja delazmožnosti ne sprejmejo več na delo in najdejo sto izgovorov. Če bi pomislili, da ima ta tudi družino, da doma čakajo otroci, bi bil naš odnos vse drugačen. Da ne govorimo v težkih stanovanjskih prilikah v katerih pogosto živijo tuberkulozne družine.

Sto in sto je načinov, kako lahko pomagamo ogroženim otrokom, da ne obole od tuberkuloze: samo treba je imeti voljo in sree!

Dr. Kastelic Ivan

Pred rentgenskim aparatom

Starši, pazite, kaj bere vaš otrok

STRIPI - STRUPI?

Po mnenju nekaterih, — predvsem nemških pedagogov — naj bi bili stripi vseh vrst slabi in škodljivi. Resnica pa je najbrž neke na sredini — med priznanjem stripov in odklonitvijo. Priznati moramo, da so lahko razne slikanice — dobre in slabe — primerne. To velja tudi za stripe šaljivo poučne vsebine in za zgodbe iz živalskega sveta. Riske naj seveda spremlja dovolj obširno besedilo, praviloma v stavkih. Tekst in risba se naj vzajemno dopolnjujeta in ponazorujeta.

Težave nastajajo pri pustolovskih stripih, ker je pač njih svet sila širok in raznolik. Mladini primerno so vsakakor taki, ki so ji snovno dojemljivi, ki slonijo n. pr. na znanosti in tehniki ter na njenem doseganju in morebitnem bodočem razvoju, niso torej preveč fantastični in razburilni — morda nekako v slogu povesti Julesa Verna. Stripi kriminalne, grozotne in seksualne vsebine pa so mladini vsakakor neprimerni in prav tu je dolžnost staršev in poklicnih vzgojiteljev, da pazijo, kakšne stripe mladina bere, da jo branijo pred vplivi slabih. Lastnosti, po katerih ocenjujemo vsebino filmov kot slabo in mladini neprimerno, naj odločujoče tudi o vsebinski kvaliteti stripov. Isto velja za količino stripov: otrok naj jih ne bere preveč, ali celo ne samo stripe.

Ostanejo še stripi po znanih književnih delih. Tu bi bilo potrebno izreči nekaj pomislekov.

1. Ali je strip enakovreden knjigi, če riše dejanje povesti samo v glavnih potezih in ne tudi v postranskih, za ilustracijo dogodkov in oseb čisto prav pomembnih prizorih? Ali ne

daje res samo okostje in premalo vsega drugega?

2. Ali ne škoduje bralcu brzina, s katero podoživlja dejanja, zlasti če bere strip držema ali v večjih obrokih? Mar ni njegova zmožnost dojemanja v tem kratkem obdobju okrnjena ali vsaj preobremenjena? — Morda bo kdo dejal, da je brzina pač neka značilnost naše dobe. Mar je res potrebno, da starši in poklicni vzgojitelji tej lastnosti še strežejo, po živčnosti in neprestanem hlastanju, po nečem nenavadnem, fantastičnem in nezasičenem? — Ali ne bi bilo dobro, da bi naša mladina brala tudi knjige ali stripe, katerih dejanje se razvija mirno, tekoče, v bolj ali manj vsakdanjem, bližnjem ali vsaj bolj znanem okolju in se navadila doživljati ugodje v čistem in plemenitejšem ozračju?

3. Kaj pa je z značajem oseb in njih razvojem? Ali podaja strip vse to nasploh ali vsaj v dovoljni meri? Mar pojasnjuje globlje, notranje in značajske vzroke dejanj in ne morda samo njih pogoje?

4. Kje ostanejo opisi pokrajin, kjer se odigravajo dogodki in opisi njih prebivalstva in ne naposled zgodovinsko ali časovno ozadje, ki je recimo v zgodovinskem romanu vsakakor važno? Pa množični prizori, ki jih niti film ne more zajeti, pa jih strip s svojimi nujno maloštevilnimi risbami prepušča skoro v celoti bralčevi fantaziji?

5. Ali uživa bralec ob skrajno koncentriranem tekstu stripa vsaj trohico samosvojsosti, klenosti in lepote besedišča in sloga, torej nekaj prepotrebne za estetsko vzgojo?

6. In kje so tiste moralne vrednote, ki jih naj podaja vsaka dobra knjiga

med vrsticami in ki jih ne moremo zajeti morda tu in tam v nekaj vrsticah?

7. Ali so naposled risbe v stripih sploh take, da primerno in pravilno ponazorujejo dejanje, ali so na neki dostojni umetniški višini? Ali ne razbijajo iluzij, ki si jih je bralec morda že ustvaril ob knjigi in svojih izkušnjah? — Nekim drugim, veselim stripom pa bi bilo očitati, da prikazujejo kar grde, dadi morda tipizirane obraze, četudi gleda otrok raje lepe ali vsaj normalne obraze.

Če odgovorimo na ta vprašanja, pridemo do zaključka, da strip ne more nadomestiti knjige. In prav tu je potrebno, da pomagajo starši in drugi vzgojitelji (recimo tudi knjižničarji) mladim bralcem. Marsikdo, komur je povest že znana, jo bo po risbah in skrajšanem tekstu zopet podoživljal. Drugi spet, morda precej mladih bralcev, pa bodo duhovni tehniki, ki bi se zadovoljili kar s stripom, pustili knjigo v nemaru in celo trdili, da so povest prebrali.

Prav na takšne mlade bralce, ki hodijo, kakor avtorji stripov po liniji najmanjšega napora, moramo paziti. Saj vemo, s kakšno težavo bere precejšen del srednješolcev spise naših slovenskih klasikov, ker se jim zdijo premalo mikavni, dolgočasni in dolgovečni, brez pravega, to se pravi razburljivega dejanja, predomači in vsakomur že znani — torej takšni, kakršni niso stripi nikoli. Strip po literarnem delu pa nima svoje prave samostojne vrednosti, ampak je njegovi knjižni izdaji samo lahko v pomoč in dopolnilo — kajpada ob pozornosti in sodelovanju staršev in drugih vzgojiteljev.

Kaj pa trgovina v Šembijah?

Kmetijska zadruga Knežak ima med drugim tudi v Šembijah trgovino z mešanim blagom. Trgovski prostori so v zasebni zgradbi in lastnik zgradbe je dal zadrugi že pred več meseci odpoved za te prostore. Kmetijska zadruga Knežak je iskala nato druge prostore, vendar pa je našla med vaščani na precej slabo razumevanje. Prostor za trgovino ji je uspelo dobiti edinole pri Ludviku Barbišu. Ti prostori so pa v kaj slabem stanju in bi bili za trgovino brez primernih popravil in preureditev skoraj neuporabni. Kmetijska zadruga v Knežaku si je pa sedaj premislila in namerava trgovino ukiniti, češ da tako in tako ne nese, da so preveliki stroški za ureditev novih prostorov, da so v Šembijah le trije člani zadruge itd. Morda bi bila za zadrugo ukinitve trgovine res najboljša rešitev, nikakor pa ne bi bili nad takšnim ukrepom navdušeni potrošniki. S takšnim enostranskim ukrepom bi ustvarjali med ljudmi povsem nepotrebno nezadovoljstvo. Stroški za preureditev prostorov pa spet ne bi bili za knežasko zadrugo

preveliko breme, saj si namerava že letos urediti nove prostore za trgovino, gostilno in pisarno, za kar znaša predračunska vsota 25 milijonov dinarjev. Da bi se preureditev prostorov v Šembijah izplačala, naj bi si zadruga s pogodbo zagotovila od lastnika uporabo prostorov za nekaj let. Navsezadnje bi se pa morali tudi vaščani sami potruditi, da jim ostane trgovina v vasi. Pametno bi bilo, da bi še enkrat pregledali, če bi mogli dobiti v vasi primernejše prostore, kakor so pri Ludviku Barbišu.

Stojan

drbolni NASVETI

Krvave madeže, ki so še bolj sveži, bomo z lahkoto odstranili z nekaj kapljicami kisikove vode.

Da preprečimo potenje nog damo v čevlje z gumijastimi podplati slamnate, plutovinaste ali druge vložke. Ko čevlje sezujemo, vzemimo iz njih tudi vložke, da se čez noč posuše. Od časa do časa jih moramo tudi oprati.

Vodno paro na steklu lahko preprečimo tako, da namažemo površino stekla z glicerinskim milom in ga potem temeljito očistimo z mehko in čisto krpo.

Riž z gobami in paradižnikom

300 g riža, 6 del vode, 1 jušna kocka, 30 g surovega masla, 2 žlici sesekljane čebule, 4 žlice naribanega parmezana ali drugega trdega sira, pol kg gob, 1 žlica masti, 2 žlici sesekljane čebule, zravnanja žlica moke, malo vode ali juhe, sol, limonin sok; 4 paradižniki, olje, zelen peteršilj.

Z vodo vred prevremo jušno kocko, maslo in čebulo, dodamo riž in kuhamo pri majhnem ognju 18 minut. Nato zmešamo v riž z vilicami nariban sir. Riž, ki mora biti lep gost, toda cel in zrnat, denemo v okrogel, pomaščen model (obroč). Če ga nimamo, je dobra navadna kozica, v sredo pa postavimo lonček brez roča ali podobno posodo. Model z rižem denemo na toplo. Posebej pa pripravimo s sekljano čebulo zrezane gobe, jih malo pomokamo, solimo, prav malo zalijemo in dušimo. Nazadnje dodamo malo limonovega soka. Paradižnike prerežemo zgoraj navkriž za prst globoko, jih solimo, denemo na pomaščen pekač in dušimo. Ko so zdušeni, jed sestavimo.

Obroč z rižem zvrnemo na velik krožnik. V sredo denemo dušene gobe, okrog riža naložimo dušene paradižnike. Vse skupaj potresemo s sesekljanim peteršiljem

Zimski plašč s krznenim ovratnikom, ki ga po potrebi lahko odpnemo

Temen kostum, obrobljen s svetlim blagom, iz kakršnega je bluza

Makaroni z gobami

45 dkg makaronov (velikih polžkov), 30 dkg gob, 1 čebula, zelen peteršilj, 4 do 5 dkg masla, 1 do 2 jajci, sol, poper, jušna kocka; masčoba za kozice.

Makarone skuhamo v slani vodi in odcedimo. Slabše dele gob zrežemo na listke, glavice prihranimo. Zrezane gobe prepražimo s sesekljano čebulo in peteršiljem, nazadnje jim dodamo še razvržljani jajci, da rahlo zakrknjejo in jušno kocko. Če je pregosto, prilijemo žlico vode ali juhe ter zmešamo z makaroni. Vse skupaj denemo v dobro pomazano kozico, na vrh položimo gobje glavice in polijemo s stopljeno mastjo. Spečemo pri dobri zgornji vročini. Serviramo s solato.

Še k prazniku Prosvetnega društva »Sloga« v Jelšanah

Viharna doba je rodila dobre sadove

Povedali smo že, morda kratkega orisa o jelšanski »Slogi« pred časom niso vsi prav razumeli, posebej zato ne, ker je bil napisan s popolnoma jasno opredelitvijo in mnenjem, da namreč ni nobenega dvoma v slovensko poreklo Jelšancev. Hoteli smo zapiske v takratnih ljubljanskih »Novicah« prikazati le kot specifičnost tiste dobe in tedanjih narodnostnih trenj. Prav Jelšanci pa so bili močan dokaz slovenske opredelitve tega področja, čeprav si o tem niso bili

na jasnem celo »avtoritativni« dopisniki »Novic«.

Na naš poziv v zadnji številki »Slovenskega Jadrana« se je tovariš Drago Grlj iz Ilirske Bistrice, ki je nekdanji veliki delal in bil tudi agilen odbornik pri »Slogi«, rad odzval in v naslednjem podajamo nekaj kratke novejšje zgodovine in najnovejših dogodkov iz prosvetnega življenja Jelšan. Žal je prispevek prispel prepozno, da bi lahko objavili tudi poslane fotografije, skušali pa bomo to še ob kakoli priložnosti nadoknaditi.

Nekdaj . . .

Dolgoletna tradicija prosvetnega udejstvovanja Jelšancev je v ljudeh utrnila ne samo željo za izobraževanjem in vzgojo v odločnem narodnostnem duhu, marveč je živa narodna zavest znala dalj kot kjerkoli drugje na Primorskem pod fašistično okupacijo obdržati pri življenju slovensko besedo na odru, slovensko pesem in tudi pouk v slovenščini v domači šoli. Tako so še leta 1925 člani »Sloge« organizirali množično akcijo med starši šoloobveznih otrok za ohranitev slovenskega pouka v šoli. Te peticije so prišle v roke didaktičnemu ravnateljstvu v Voloskem pri Reki ter so »protidržavno« zadevo nato raziskovali orožniki.

Januarja 1927 je laški župan Ezio Bettoli zahteval, naj društvo menja ime in v slovenski značaj; ker so se člani temu uprli, so mnogi, zlasti odborniki, trpeli preganjanje, bili so ob službo (konkretno Drago Grlj), in nekateri so

. . . in danes

Nato je »Sloga« spet zaživela šele po osvoboditvi in je odtlej vedno prednjačila v razvijanju kulturnoprosvetnega dela na vasi. Društvo je dobilo veliko priznanj in je odneslo v raznih prosvetnih tekmovanjih številne nagrade in pohvale. Na tako in podobno delo bi bilo lahko ponosno vsako naše prosvetno društvo!

Posebno slovesna je bila prireditve, ko je ob nam že znani priložnosti društvo spet dobilo nazaj svoj prapor in ga je sprejel v varstvo novi zastavonoša, izročil pa zaslužni prosvetni delavec Jože Hrabar. Agilna Stanka Štunfova je za to priložnost spesnila priščno pesmico, ki jo je recitala Boštjančičeva Ankica:

— Vaščani! Spet sem zdaj med vami!

Poznate li vi prapor svoj?
Dvajsetdesem let bili ste sami,
bil vam skrit je domek moj...
itd.

Zakaj so zaprli vodnjake?

Komunalna gospodarska ustanova v Ilirski Bistrici je pred časom zaprla javna izlivka na Titovem trgu in v ulici Partizanski hrib. Zaradi tega ukrepa se je marsikdo hudoval, ker ga je smatral za neumestnega, lahko pa se prepričamo, da je bila zapora obeh izlivkov utemeljena.

Na Titovem trgu je vodnjak preplaval okolico; okrog njega je bilo poleti blato, pozimi pa poledica in zato česti padci mimoidočih. S to zaporo vode so res prizadeli tisti, ki so na poti mimo vodnjaka žejni in ne marajo nadlegovati natakarrice v gostišču Triglav. Razen njih sta prizadeti tudi dve stranki, ki sta bili odvisni od vode v vodnjaku. Obema dvema pa je komunalna gospodarska ustanova ponudila ureditev dovoda vode.

Drugi ilirsko-bistriški javni izlivek je nepretrgoma tek. Zato je bila v sušnih dneh prekomerna potrošnja vode, ki je šla na škodo drugih potrošnikov. Z zaporo tega izlivka sta prizadeti dve stranki, vendar pa se da to vprašanje rešiti z hapoljavo 10 metrov cevi od glavnega voda do hiše. Stroški za to delo bi znašali okrog 6000 dinarjev. To je vsekakor znatno manj kot prekomerna potrošnja vode zaradi tistih mimoidočih, ki si vode v trenutku zaželjijo, se je napijejo, nato pa jo pustijo teči vso noč.

Nezavarovani dimniki so vzr k požarev

Na seji občinskega sveta za občo upravo in notranje zadeve v Pivki so imenovali posebno komisijo, ki bo pregledala stanje dimnovodnih in kurilnih naprav v občini. Med razpravo te seje so proučili nekatere najbolj grobe kršitve vzdrževanja dimnikov. Nekateri kmetje hranijo vnetljive predmete na podstrešjih in dimnike celo oblagajo s slamo. To pa je pogostokrat tudi vzrok težko pogasljivim požarom.

bili celo primorani, zbežati v Jugoslavijo. Življenje društva je bilo sicer podaljšano še do leta 1928, nato pa je javna prosvetna dejavnost v Jelšanah popolnoma zamrla — mnogi so se pred fašisti izselili v Jugoslavijo, v Ameriko (zlasti Argentino) in celo v daljno Avstralijo so šli. Okrog 25 najaktivnejših mladeničev je takrat zapustilo Jelšane in odšlo po svetu.

Imena vseh zaslužnih članov bi bilo težko naštet, saj skoraj ni bilo hiše v Jelšanah, ki ne bi imela po nekaj članov v društvu. Poseben praznik društva je bil lep pomladni dan leta 1925, ko so razvili že omenjeni društveni prapor. Sledile so lepe, zlasti dramske prireditve, ob katerih je živel in se razvijal ves kraj, vsa okolica, saj so na uspele predstave Nušičevega »Navadnega človeka«, Ganglovega »Sina« in druge prihajali številni obiskovalci celo iz Reke, Trsta, Ilirske Bistrice in od drugod.

Kulturni program je bil izredno pester in bogat. Marljivi zborovodja Anton Čekada je s pevci naštudiral nekaj lepih pesmi, solo nastopov v petju in na harmoniki ter klavirju, nastopil je folklorni pionirski ansambel, pa še dramska skupina in mnogi drugi. Predvsem je razveseljivo dejstvo, da ima jelšanska »Sloga« v svojih vrstah veliko nadobudnega naraščaja med mladimi, ki so močno jamstvo, da kulturno življenje v Jelšanah ne bo nikoli izumrlo...

Mladi jamarji v kraškem podzemlju

Na postojnski gimnaziji že dve leti deluje društvo »Mladi jamarji«. V njem je včlanjenih največ višješolcev, ki često prirejajo izlete v kraške jame. Prva večja ekskurzija v letošnjem šolskem letu je bila 14. t. m. Okrog 30 mladih jamarjev je obiskalo Planinsko polje, si ogledalo Vranjo jamo, kjer so dobro videli nekaj velikih požiralnikov, nato pa krenili ob robu polja do manjših jam. V njihovem notranjosti se niso podali. Največji vtis je nanje napravila Planinska jama. Dolga je okrog pet kilometrov, vendar pa zaradi podrtega mostu niso prišli dalj kot tri kilometre. Ta izlet je tako navdušil mlade jamarje, da bodo v kratkem priredili enakega še v številne druge kraške jame.

A. B.

Novi milijonar je iz Izole

Nemalo je bilo zadnje dni uganjanja, kdo je zadel na srečko Jugoslovanske loterije št. 286.552 milijon dinarjev. Poročilo o izidu zrebanja je namreč omenilo, da je srečni dobitnik iz Kopra. Zato je razumljivo, da so tisti četrtke v Kopru vsi igralci loterije z nestrpnostjo primerjali številke svojih srečk s številko izžrebane premije. Vendar pa Koprčanom sreča ni bila naklonjena. Glavni dobitnik je zadel Leopold Kralj, računovodja gradbenega podjetja »Obnova« v Izoli.

Ko smo ga obiskali, nam je povedal naslednje:

»Na državni loteriji igram že od leta 1952, vendar pa nisem še nikdar nič zadel. Kljub temu me ni zapustilo upanje, da bom dobil kdaj povrnjeno vsaj to, kolikor sem vložil v srečke. Šele letos se mi je prvič nasmehnila sreča. Na Zagrebškem velesejmu sem kupil srečko in nanjo zadel 400 dinarjev. Mislim sem si: Morda mi bo odslej sreča bolj mila. S tem denarjem sem si kupil škatlo cigaret in srečko.

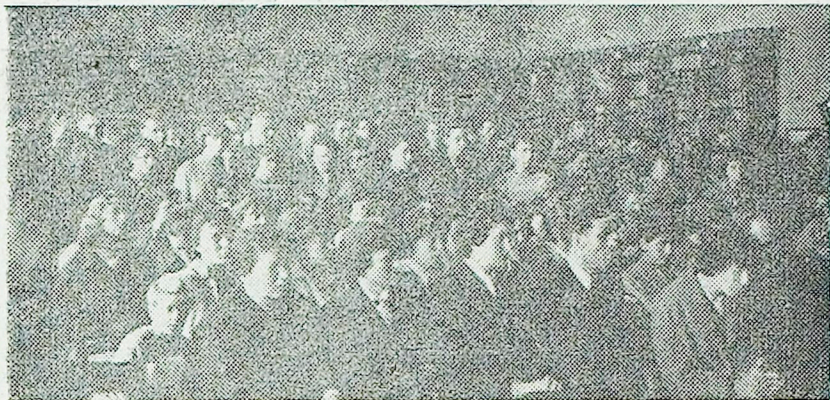
Nekaj dni kasneje sem površno

prebral v časopisu poročilo o izidu zrebanja in ko sem videl, da je izžrebana številka 2, sem se zadovoljil s tolažilnim dobitkom. Šel sem v službo. Franju Sodniku sem omenil, da sem zadel 200 dinarjev in mu pokazal srečko. Obrisal si je očala, me začudeno pogledal in dejal: »Kaj pa milijon?« Šele tedaj sem postal bolj pozoren. Da, bil sem milijonar.

S tem so pa seveda nastale »nezogibne težave« novega milijonarja. Kako bi najkoristneje porabil ta milijon? Nisem dolgo razmišljal. 700.000 dinarjev bom vložil za uresničitev moje dolgoletne želje. S tem denarjem in s posojilom, ki ga bom najel, si bom zgradil enodružinsko hišico. 300.000 dinarjev pa bom porabil takole: izplačal bom posojilo, ki sem ga najel za nabavo pohištva, nakupil bom perilo, obleke in obutev za ženo in enoletnega otroka, opremil stanovanje z najpotrebnejšimi gospodinjskimi potrebščinami, šel z družino na redni letni dopust in še bo ostalo dovolj denarja, da bom lahko kupil opremo odbojarski sekciji izolskega Partizana.

In še to: marsikdo me sprašuje, kako sem prišel do prave številke. Izdam vam recept: treba je kupiti srečko in upati, pa čeprav 4 leta, tako kot sem jaz. Imeti je pač treba srečo, kajti loterijski bobni se vrtijo in se ne ozirajo niti na sanje niti na horoskop in niti na verjetnostne račune.

s. v.

S proslave dneva mladine na ESS. Pogled v dvorano med izvajanjem sporeda

Lepa proslava na ESS v Kopru

Na letošnji mladinski konferenci so člani LMS Ekonomske srednje šole v Kopru izbrali 20. oktober, dan ustanovitve SKOJA, za svoj praznik. To je obenem tudi obletnica ustanovitve mladinske organizacije na tej ustanovi. Zato so mladinci in mladinke svoj dan še posebno slavnostno proslavili.

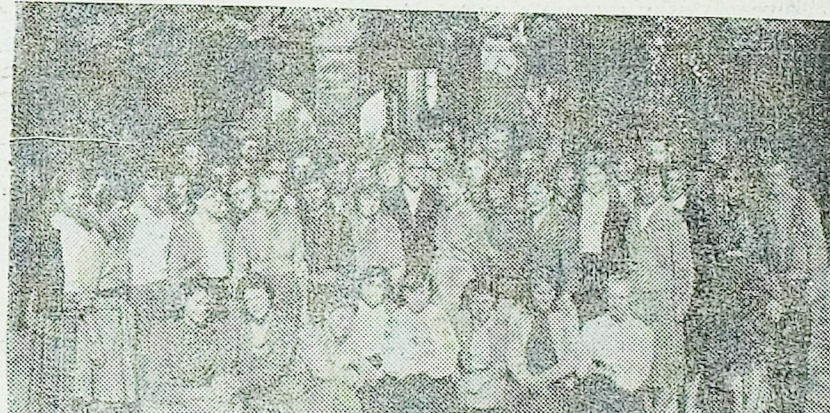
V petek, na večer praznika so se zbrali na vrhu Sv. Marka, kjer so prižgali kres in imeli krajšo proslavo, posvečeno obletnici SKOJA. Mladinci in mladinke so z zanimanjem poslušali govornika, ki je onisal razvoj mladinske organizacije, boj mladine proti socialnim krivicam v bivši Jugoslaviji in kasneje proti tujim zaslužnjem, ter njen veliki delež pri graditvi naše socialistične domovine. Proslavo ob kresnem ognju so zaključili z recitacijami, narodnimi in partizanskimi pesmami.

V soboto pa je bila v prostorih šole interna proslava, ki so se je udeležili razen dijakov, tečajnikov in profesorjev tudi predstavniki mladinske in drugih množičnih organizacij. Ob tej priložnosti je naj-

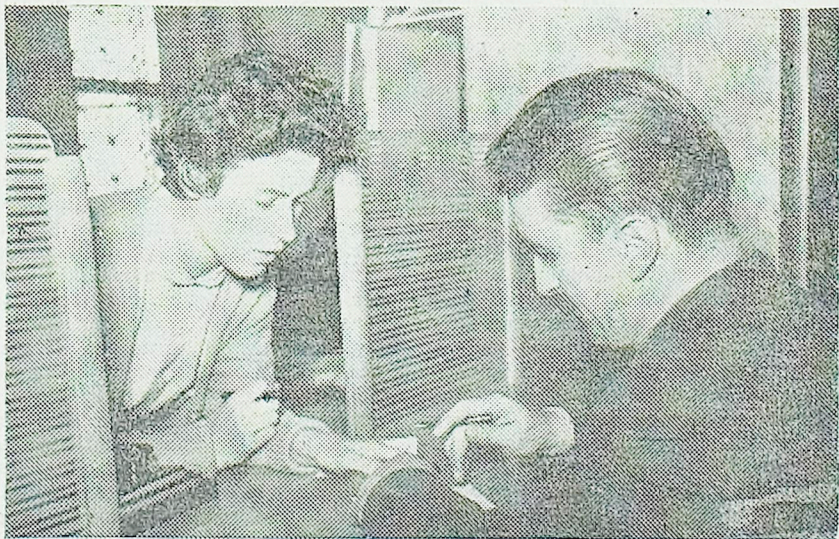
prej spregovoril predsednik šolskega odbora inž. Peter Aljančič, ki je mladini čestital k prazniku in jih s toplimi besedami spodbudil k še vztrajnejšemu učenju in delu. Za njim pa je ravnatelj šole Vojko Lenardič spregovoril nekaj besed o delu in uspehih, ki jih je šola dosegla v letu dni svojega obstoja. Med drugim je poudaril, da je osnovna naloga šole, vzgajati zavestne graditelje socializma in pozval mladino, naj sledi slavnim tradicijam mladinske organizacije.

Na proslavi je ženski mladinski pevski zbor pod vodstvom dirigenta Ščeka, profesorja Glasbene šole v Kopru, zapel več pesmi in žel obče odobravanje. Mladinke so recitirale več pesmi. Proslava je dosegla višek, ko so sprejeli v organizacijo večje število novih članov iz vrst dijakov in dijakinj ter jim podelili članske izkaznice.

Popoldne so priredili vrsto športnih srečanj. Mladinci ESS so se pomerili z dijaki Slovenske gimnazije v šahu, lahki atletiki, rokometu, košarki in odbojki. Slavje so zaključili s prijetnim družabnim večerom.

Novo sprejeti člani mladinske organizacije na ESS

Dve knjižni noviteti ZA NAŠE GOSPODARJE

Ing. ZDRAVKO TURK:

ROČNO ORODJE

Namen te knjige je, da na kratko prikaže pravilno pripravo in ustrezne pripomočke za ročno orodje gozdnega delavca ter za nego orodja, hkrati pa da pojasni vzročne osnove uporabnosti posameznega orodja. Pri nas zelo primanjkuje takih navodil in teoretično znanje o teh stvarih je še zelo malo prodrla v prakso. Ta navodila pa so tembolj potrebna, ker nimamo ustreznih šol za gozdne delavce. S tem delom je avtor skušal izpolniti vrzel. Gradivo je zbral na podlagi zapažanj v praksi in na raznih tečajih ter z uporabo inozemskih dognanj, prilagojenih našim stvarnim potrebam.

Knjigo je izdala založba »Kmečka knjiga« v Ljubljani.

Ing. JOŽE RIHAR:

PRAKTIČNO ČEBELARJENJE

Naši čebelarji so že dolgo pogrešali nekako čebelarstvo učno knjigo, to je delo, ki bi na poljuden, pregleden in razumljiv način vsebovala vse temeljno znanje, potrebno praktičnemu čebelarju. Tudi izkušeni čebelarji potrebujejo priročnik za izpopolnjevanja svojega znanja, saj pri nas kljub dolgi in slavni čebelarški tradiciji čebelarstvo ne napreduje tako, kakor bi bilo želeli. V zadnjih letih se skoraj redno, zlasti v zimskih mesecih, pojavljajo hude izgube na čebeljih družinah, čemur je vzrok pomanjkljivo znanje. Da odpomožemo temu nedostatku, je izdala te dni založba »Kmečka knjiga« v Ljubljani priročnik inž. Jožeta Riharja. Praktično čebelarjenje. Na 310 straneh opisuje znani čebelarški strokovnjak vse, kar je potrebno vedeti praktičnemu čebelarju. Posamezna poglavja opisujejo kratko zgodovino čebelarstva, pomen čebelarstva za narodno gospodarstvo, pomembnosti iz življenja čebeljih družin, čebeljo pašo, čebelarški inventar, oskrbovanje čebeljih družin, boleznih čebel, čebelne škodljivce, zaščito rastlin ter zastrupitve čebel, čebelje proizvode, to in ono v pomoč začetniku in posebna poglavja iz čebelarstva. Ob koncu so navedeni tudi viri. Zbrano gradivo pojasnjuje 138 slik in risb. Cena je 850 din za knjigo, vezano v polplatno. Knjiga Praktično čebelarjenje bo vsem našim čebelarjem dobrodošel priročnik, saj že dolga leta nismo imeli takega dela.

POPRAVEK

V članek »Koliko popijejo v občini?«, objavljen v naši zadnji številki, se je vrinila pomota, ki so jo bralci verjetno že sami opazili. V zadnjem odstavku se mora besedilo pravilno glasilati takole: V občini Ilirska Bistrica je po obratih in ustanovah zaposlenih 2210 oseb.

Občni zbor sindikalne podružnice »Topol« Ilirska Bistrica

Vso skrb izobraževanju

V prvih devetih mesecih letošnjega leta je delovni kolektiv tovarne furnirjev in lesnih izdelkov »Topol« v Ilirski Bistrici z dobro organizacijo dela zvišal proizvodnjo za 18 % v primerjavi s proizvodnjo z lanskim letom. Iz plačnega sklada pa so izplačali samo za 7 % več kot lani v istem časovnem razdobju. Z drugimi besedami — proizvodnjo so znatno povečali, ne da bi pri tem imeli občutnejše izdatke za delovno silo.

Na rednem letnem občnem zboru sindikalne podružnice tega podjetja so ugotovili veliko zanimanje delavcev za plan proizvodnje za prihodnje leto. Le-ta predvideva njegov porast za nadaljnjih 28 % v proizvodnji furnirjev in 2 % v izdelavi končnih izdelkov, medtem ko bo proizvodnja rezanega lesa zaradi manjšega povpraševanja in večjih stroškov proizvodnje manjša za 16 % od lanskega. Člani kolektiva soglašajo s tem predlogom plana, ker se zavedajo, da ga bodo izpolnili z dokončno ureditvijo sistema norm in z odstranitvijo dosedanjih pomanjklivosti pri delu.

Nezadovoljivo pa je delovanje članov sindikalne podružnice v raz-

nih društvenih organizacijah. Tudi strokovno izobraževanje posameznikov je bilo doslej zanemarjeno in v prihodnje bodo za odpravo teh pomanjklivosti priredili seminarje in tečaje. Na občnem zboru so tudi sklenili, da bodo posvetili več pozornosti vzgoji mladine in ustanovili društvo prijateljev prirode, ki bo med drugim prirejalo poučne izlete.

Ob zaključku občnega zbora so izvolili nov upravni odbor podružnice in sklenili bolj ko mogoče poživiti delo svoje organizacije.

G. B.

Novo poslopje Pomorske srednje šole

Gospodarski svet koprškega okraja je nedavno sklical posvetovanje republikanskih, okrajnih in občinskih oblastnih organov, na katerem so razpravljali o idejnem osnutku poslopja Pomorske srednje šole. Sedanjí idejni osnutek je po mnenju strokovnjakov finančno prezahteven, zato so sklenili, da ga naj ponovno izdelajo in pri tem upošte-

vajo razpoložljiva gmotna sredstva. V novem posloppju, katerega učilnice bi bile obrnjene proti zahodu, naj bi ne bili tudi prostori za ribiško šolo oziroma nižjo brodarško šolo, razen tega pa tudi internat. Udeleženci posvetovanja so predlagali, da bi stalo novo šolsko poslopje v Piranu med ladjedelnico in skladišči solin. Sredstva za izdelavo načrta je nudi okrajni ljudski odbor, pričakujejo pa tudi dotacijo iz republiških virov.

Piranska pomorska srednja šola je v devetih letih svojega obstoja vzgojila že 170 pomorščakov. Sedaj posluje v neprimernih prostorih zgradbe v središču Pirana.

em.

Madi postojnski letalci ob svojem jadralnem letalu. O uspehih in problemih postojnskega Aerokluba smo pisali v zadnji številki našega lista.

Uspehi mlade sindikalne podružnice

Člani sindikalne podružnice tovarne radijskih sprejemnikov »Erma« v Smarjah nad Kopro, ki je šele v izgradnji, so na svojem letošnjem rednem občnem zboru razpravljali o dosedanjih uspehih dela. Med drugim so referenti občnega zbora, ki je bil v slavnostno okrašeni dvorani tamkajšnjega Zadržnega doma, omenili, da je sindikalna podružnica v teku leta priredila 41 predavanj in vrsto predvajanj strokovnih filmov. Predavanja so bila v glavnem politično-izobraževalnega in strokovnega značaja. Razen tega so se člani v velikem številu udeleževali dela v strelski sekciji.

Po končani razpravi so sprejeli več sklepov za nadaljnje delo ter izvolili novi devetčlanski upravni odbor ter delegate za občinski sindikalni plenum.

Iz Novokračin

Že dlje časa smo molčali, zdaj se pa oglašamo s svojimi težavami. Med največje sodi vsekakor naš zamlajšeni vodovod. Omenili bi samo to, da je naša pitna voda, če bi jo tako sploh smeli imenovati, skrajno nepitna. Zajemamo jo kar iz jarkov, po katerih se spreha živina. Čudno je le, da pri nas še ni razsajala kakšna kužna bolezen. Morda imamo srečo in smo za takš-

ne bolezni že zdavnaj imuni. Predvideni vodovod bi služil dvema naseljem, ki imata približno 450 prebivalcev. Naše prebivalstvo se zanaša na obljube in pričakuje, da bodo začeli vodovod čimprej graditi. Pripravljeni smo tudi vsestransko pomagati, predvsem s prostovoljnimi delom.

Na naših poljih nam dela občutno škodo gozdna divjad, posebno divji prašiči. Ljudje so zato prisiljeni, da svoje pridelke prezgodaj poberejo. Potrebno bi bilo, da bi proti tem škodljivcem bolj odločno nastopila tudi naša lovška družina.

Naprosili smo podjetje Slavnik, da bi podaljšalo avtobusno progo do Zabič v Novokračine, Jelšane in nadalje v Ilirsko Bistrico ter obratno. Ta proga bi predvsem služila dijakom, ki obiskujejo gimnazijo. Seveda bi bilo precej tudi drugih potnikov, saj imajo ljudje vedno opravke v Ilirski Bistrici, kjer je sedež naše občine.

Ivan Šajn

Požrtvovalnost vaščanov

Na zboru volivcev Ležec, Gradišča in Brežec so v prisotnosti predsednika divaške občine Jančka Valentinčiča razpravljali o nekaterih problemih komunalne dejavnosti in kmetijstva. Popravili so že en vodnjak, drugega pa bodo, ko bodo izpraznili iz njega vodo. Cesta od Ležec do mejnika pri Naklem je potrebna znatnih popravil, ker je že 56 let od tega, ko so jo zadnjikrat popravili. Sklenili so, da bodo navozili 200 kubičnih metrov gramoza in prispevali 10.000 din za delo. Tudi smeti ob cesti, ki vodi v Škocjanske jame, bodo odstranili, spomladi pa bodo prebelili domačije.

Predlagali so tudi, da bi posekali borovce-samosevce ob železniški progi ob Vremščici. Nevarnost

Iz dela mladinskih organizacij

Na posvetovanju mladinskih predstavnikov srednjih in strokovnih šol koprškega okraja, ki ga je sklical šolska komisija pri okrajnem komiteju Ljudske mladine Slovenije, so razpravljali o nalogah šolskih odborov. Predsednik komisije Bruno Eler je v referatu omenil nedelavnost šolskih odborov, ki se kaže v tem, da se redko sestajajo. Zato je tudi trpelo sodelovanje med upravami šol, šolskih odborov in učenci.

V razpravi so sklenili, da bodo priredili sestanke skupnosti učencev, na katerih se bodo pogovorili o učnem načrtu, materialnem stanju šol in o odnosih med učenci in predavatelji.

Vajenci brez dopusta

Mladinski organizaciji na vajeniški in šiviljski šoli v Ilirski Bistrici si šele utirata pot in se borita s težavami, ki bi jih lahko rešili, če bi imeli več pomoči od mladinskega občinskega komiteja. Gojenke šiviljske šole so na redni mladinski konferenci izrazile željo, da bi jim uprava šole omogočila čim širše sodelovanje v različnih

je, da bodo ti samorastniki skrčili površino pašnikov, saj je živinoreja glavna gospodarska panoga v teh krajih.

Kraševac

Iz Pivke

Na nedavnem posvetovanju predsednikov in tajnikov društev in organizacij s področja pivške občine, ki je bilo na pobudo občinskega odbora SZDL, so sklenili, da bodo napravili načrte dela za zimsko sezono. Ob tej priložnosti so se domenili, da bodo v okviru počastitve Dneva mrtvih položili vence na skupni grob partizanov, ki so 1945 padli za osvoboditev Pivke.

Pismo uredništvu

Večina stanovalcev novih stanovanjskih blokov v Semečeli se povsem upravičeno pritožuje nad neredno dobavo električnega toka. Na primer: v prvem nadstropju je tri dni zaporedoma tok, medtem ko ga v pritličju in na stopnišču ni, ali pa obratno. Nič bolje ni v posameznih stanovanjih. Gospodinja nikdar ne ve, kdaj bo elektrika mrknila, prav tako pa tudi ne ve, na kolikih ploščah električnega kuharstva lahko kuha. Večkrat se primeri, da mora tudi po dvakrat zakuriti v rezervnem štedilniku na drva, da more skuhati kosilo. Nič nenavadnega ni, če se pokvari kruh, ker je med peko zmanjkalo toka. Razburjajo se pa tudi poslušalci radia.

Stanovalci se sprašujejo, ali so takšne razmere v dobavljanju električnega toka za sedaj upravičene in kdo jih lahko popravi? Koliko časa bo to še trajalo? Naj na to vprašanje odgovorijo ljudje, ki so odgovorni tako za redno dobavo električnega toka, kakor tudi za pravilno delovanje inštalacij. Skrajni čas je že, da se napravi takšnim razmeram konec!

Tone Kodrič

IZGUBLJENO IME

Večkrat smo prepričani, da je tisto kar raste in se razvija, lepše in boljše od starega. Za nekatere stvari to drži, za nekatere pa spet ne. Po vojni smo spremenili v nekaterih vaseh način oštevilčenja. Nekdaj si namreč hišne številke niso sledile zaporedoma, marveč po občinah, katastrskih mapah itd. Vaseca, ki je imela le 35 kmetijskih gospodarstev je imela številke od 270 do 325. Ker je bila ta stara metoda neuporabna, smo se oprijeli nove, ki je boljša in preglednejša; tako ima sedaj vsaka vase zase zaporedne številke od 1 dalje. Pri tej reorganizaciji smo grešili le v tem, da smo zmanjšali število vasei; nekaj smo jih namreč združili pod enim samim imenom. Nekateri pomembni zaselki so tako izgubili svoja

imena in so dobili nova, ki pa nimajo s starimi nič skupnega.

Zaselek nekdanjih »Ruškov« se pravilno imenuje »Beli Kamen«, to je njegovo pravo ime, ki je staro že več stoletij. Zdaj nosi ime »Poletiči«. Nekaj podobnega se je zgodilo tudi z vasio Galantič, ki je prav tako žrtev imena Poletiči. Kdor potuje v Kubež skozi Mostičje, se skoraj ne hote vpraša, zakaj stoji tu napis »Kubež«, ki je od Mostičja kar precej oddaljen. Na podoben način je izgubila svoje ime vaseca Sukljani — tu se vsi prebivalci pišejo Sukljan, po novi šegi pa je dobilo ime »Butari«.

Lepše, pa tudi primernejše bi bilo, da bi vasi in zaselke imenovali po njihovih pravih imenih. Ta imena nas namreč večkrat spominjajo preteklosti, ki je za nas Slovence tako dragocen vir znanja in kulture.

M. G.

Nova krompirjeva bolezen na Pivki

Pred kratkim so na področju vasi pivške občine: Kače, Slavina, Selce, Petelinje in Trnje ter v nekaterih vaseh postojnske občine kmetijski strokovnjaki odkrili na krompirju dokaj nevarno rastlinsko bolezen — prašno hrastavost. Zaradi tega so odredili karanteno za okuženo področje. Krompir iz okuženega področja lahko pridelovalci prodajo le kemični tovarni v Domžalah in to po dokaj nižji ceni kot je cena zdravega krompirja. Zaradi tega so nekateri kmetovalci odklonili prodajo krompirja in ga še vedno držijo v svojih shrambah.

J.

Ugotovitve sanitarnih organov v Sežani

Komisija občinske sanitarne inšpekcije v Sežani je pregledala te dni 18 gostinskih obratov in živilskih trgovin. Zaradi higienskih pomanjklivosti je dala začasno zapreti en gostinski in dva trgovska lokala, medtem ko je dve gostinski podjetji prijavila sodniku za prekrške. Za tri podjetja je predlagala, naj se jim prepove obratovanje. Vsa ta odkritja so otipljiv dokaz malomarnega odnosa odgovornih uslužbencev do potrošnika. Samo nekaj primerov: na odprto vrečo sladkorja je odlagal uslužbenec svoje umazane čevlje, zraven sladkorja pa je stala posoda z bencinom; na deski, kjer režejo mesne izdelke, je za prst na debelo nesnage; v skladišču neke trgovine je našla sanitarna inšpekcija poleg odprtega sode masti odprto posodo karbida in petroleja; drugod so ugotovili za 34.000 dinarjev pokvarjene blaga; v neposredni bližini klavnice je nepokrita greznica, ki je leglo mrčesa.

Seveda se pa sanitarna inšpekci-

ja ni zadrževala samo v takšnih obratih, obiskala je tudi podjetja, kjer je naletela na vzoren red in higieno. Takšno podjetje je na primer restavracija Mahorčič v Sežani. V sanitarno tehničenem oziru je prav tako dobro urejena gostilna »Trst« v Sežani, dalje trgovina »Sadje-zelenjava«, pa tudi mesnice, med katerimi je treba še posebno omeniti sodobno urejeno poslovalnico postojnske tovarne mesnih izdelkov.

Sežanska kmetijska zadruga je vložila blizu milijon dinarjev za ureditev začasnega klavnega prostora, ki za sedaj ustreza sanitarnim predpisom. Zbiralnica živalskih kož »Koteks« — Sežana pa bo morala v najkrajšem času prenehati s poslovanjem, ker z neprimernim vonjem svežih kož kvari zrak v mestu.

—a

IZ PIRANA

Te dni je zasedal v Piranu plenum sindikalnih podružnic piranske občine. Pregledal je delo sindikalnih podružnic in njihov odnos do napredka v posameznih podjetjih. Ugotovil je, da sindikalne in množične organizacije pozorno spremljajo izpolnjevanje družbenega plana, ki bo v piranskih podjetjih v glavnem izpolnjen ali pa celo presežen. Slabše pa je stanje pri zbiranju sredstev iz dohodkov prebivalstva.

Odbor občinskega sindikalnega sveta je imel v preteklem letu 14 sej in 4 plenarna zasedanja. Razen tega se je sestala komisija za organizacijska vprašanja dvakrat, komisija za delavske spore in odpovedi službenih razmerij šestnajstkrat, komisija za ekonomsko in kulturno vzgojo pa enajstkrat. Občinski sindikalni svet vključuje 25 podružnic z 2700 člani, ki so imeli v preteklem letu 350 odborovih sej in sestankov. Ob zaključku zasedanja plenuma so sklenili, da bodo imele sindikalne podružnice do 31. oktobra redne občne zборе.

cm

Občinska komisija za vzgojo je razpravljala o mladini, ki je že v delovnem odnosu. Na seji so omenili, da ji posvečamo premalo pozornosti in da jo glede izobraževanja več ali manj prepuščamo samo sebi. Zato je občinski sindikalni svet sklenil prirediti anketo med mladimi delavci, ki naj pokažejo želje in predloge mladincev o nadaljnjem izobraževanju. Na osnovi te ankete bodo začeli s sistematičnim vključevanjem delavske mladine v razne množične in družbene organizacije in v izobraževalne tečaje.

M. V.

TELESNA VZGOJA · ŠPORT · ŠAH

Problematika TVD Partizana v koprskem okraju Nesorazmerje med obalnim področjem in notranjostjo

Okrajna zveza TVD Partizan v Kopru šteje trenutno 21 društev. Od tega imajo občine Koper, Izola in Piran 10 društev, vseh ostalih šest občin pa le 11 društev. Ti podatki jasno kažejo, da bo morala Okrajna zveza usmeriti svojo dejavnost na ustanavljanje novih društev na izvenobalnih področjih okraja. Razen tega pa bo seveda potrebno utrditi obstoječa društva. Gre za to, da bodo ta društva lahko redno delovala, da bodo imela lastne strokovne kadre in da bodo imela možnosti za vključevanje novega članstva, predvsem iz vrst delavske in kmečke mladine.

Ena osnovnih nalog društev je uvedba redne telovadbe po urniku in ur za posebno vadbo. Te ure naj fiziološko ustrezajo vzrastu posameznih kategorij članstva od dece do starejših članov, kar pomeni, da morajo biti telesni napori pri telovadbi ura tako izračunani, da ne izčrpavajo telovadca, ampak ga pri skladnih izmenah večjih in manjših naporov fizično krepijo. Seveda pa mora biti telovadna ura tudi razvedrilo. Zato naj bo živahna in sproščena, čeprav v primerem redu in disciplini. Tu ne smemo pozabljati iger, ki so vsem starostnim dobam priporočljive in primerne. Posebno pozornost je treba posvetiti elementarnim gibanjem: hoji, teku, skokom, plavanju, dviganju, nošenju, borenju, plavanju, smučanju in kolesarjenju.

Razumljivo je, da tako obsežni program zahteva razgledane vadiatelje. Zato se Okrajna zveza trudi, da bi pridobila čim več članstva za udeležbo na raznih tečajih. Letos se jih je udeležilo 23 članov in članic, kar pa je glede na potrebe premalo. Vsekakor bodo morala društva v prihodnje posvečati več pozornosti pošiljanju članov na vadiateljske tečaje.

Razen telovadnih ur so propagandno zelo pomembni nastopi, akademije, javne tekme in prvenstva. Letos je bil večji telovadni nastop v Sežani ob otvoritvi novega doma, razen tega pa so bili društveni nastopi v Kopru, Koprski, Postojni, Ilirski Bistrici, Duvljah, Planini in Divači. Društva so imela tudi več medsebojnih srečanj v odbojki in košarki. V tem prednjačijo Ilirska Bistrica, Postojna in Koper. V okrajnem merilu pa so organizirali odbojgarsko

ŠAH

KRANJ—KOPER 7:1

V okviru moštvenega šahovskega prvenstva Slovenije so se koprski šahisti pomerili v nedeljo v Postojni s Kranjem. Bila je to igra mačke z mišjo, kajti Kranjčani so nastopili s tremi mojstrskimi kandidati in petimi prvokategorniki, medtem ko je Koper zastopal le en prvokategornik, vsi drugi pa so imeli nizke kategorije ali pa bili brez njih. Glede na kategorizacijo so imeli Kranjčani trikrat boljši koeficient kot Koprčani. Kljub vsemu je treba povedati, da so igralci Kopra nudili nasprotniku v prvih dveh urah igre močan odpor in so popustili šele ob prehodih iz srednje igre v končnico.

Posamezni rezultati dvoboja so bili naslednji: Cunderman—Omladič 1:0, Baudok—Zunderman 1:0, Smerl—Zerjal 1:0, Hren—Klanjšček 1:0, Roblek—Erjavac 1:0, Pogačnik—Zavec remi, Misjak—Renko remi in Bukovac—Strukelj 1:0.

MALI ROKOMET

V nedeljo sta se v polfinalni tekmi pomerila za pokal maršala Tita ženski ekipi malega rokometnega trbovelskega Rudarja in ekonomske srednje šole iz Kopra. Koprčanke so izgubile z rezultatom 12:0 (5:0), kar ni čudno, saj so članice Rudarja med najboljšimi ekipami malega rokometnega v Jugoslaviji.

Mlada ekipa ekonomske srednje šole je v tem tekmovanju že premagala ekipi Primorja iz Ajdovščine in Odreda iz Ljubljane.

prvenstvo okraja v Postojni in Kopru ter okrajno košarkaško prvenstvo v Postojni. Glavna tekmovalna Partizana, to je v ljudskem mnogoboju in mnogoboju so bila v juniju. Udeležilo se jih je 34 tekmovalcev in tekmovalk z dobrimi rezultati. Razen tega je Okrajna zveza organizirala tudi dve akademiji v Kopru (okrajno in nastop češke sindikalne telovadne reprezentance). Vsega skupaj je bilo letos 56 raznih nastopov, akademij in tekmovalj.

NOGOMET

KDAJ BOMO NAPRAVILI RED

Jesensko nogometno sezono na Primorskem smo »obogatili« z novo, temno stranjo. Za Idrijo in Novo Gorico je prišla na vrsto Izola. V nedeljski tekmi ljubljansko-primorske nogometne lige med Izolo in Ilirijo je prišlo do hudih incidentov, zaradi katerih je bilo več igralcev laže ranjenih, eden pa celo huje. Res je sicer, da je sodnik Jože Sovine iz Ljubljane sodil zelo slabo, toda to ne more biti opravičilo za skrajno nešportno vedenje igralcev na igrišču. Menimo, da morajo pristojni športni forumi v zvezi s pretekom na igrišču izreči ostre kazni, hkrati pa opozoriti vodstvi obeh klubov, da je skrb za športni lik nogometaša prav tako pomembna kakor skrb za njegov tehnični napredek. Če je sodnik slab, potem bo o njegovih napakah odločal tisti, ki je za to odgovoren, nikakor pa ne prizadeti na igrišču. Res pa je tudi, da bi moralo vodstvo ljubljansko-primorske nogometne lige odrediti za važne tekme kvalitetnejše sodnike in se tako že v naprej izogniti incidentom.

Ne glede na dogodke na igrišču je treba povedati, da je Izola z igrala dobro in da je njena zmaga zaslužena. Rezultat 5:0 pa je seveda delno posledica dejstva, ker so gostje igrali z igralcem manj. Drugi nedeljski rezultati: Nova Gorica—Branik 6:0, Triglav—Slovan 4:0, Krim—Tržič 2:2 in Grafičar—Mladost 7:1.

LESTVICA:

Triglav	7	5	1	23:9	11
Krim	7	4	2	19:7	10
Grafičar	7	4	1	21:14	9
Tržič	7	4	1	2:16	9
Ilirija	7	3	1	12:14	7
Izola	7	3	0	18:21	6
Slovan	7	2	2	10:15	6
Nova Gorica	7	2	1	16:16	5
Branik	7	2	0	12:29	4
Mladost	7	1	1	7:16	3

Barba Vane pravi...

Doslej sem poznal samo dve vrsti odgovorov na moje pripombe. Prizadeti so ali molčali ali pa smo se srečali na sodišču. Prav ta teden pa sem se prepričal, da so tudi izjeme. Iz Postojne sem namreč prejel kratko pismo, s katerim se uprava restavracije Jadrana opravičuje gostu za neprijetnost, ki jo je doživel pri njih. O tem sem pisal p.e.d. 14 dni. Takole mi pišejo: »Ni nam vseeno, če se gost pritoži. Seveda se dogodi primer, kot je bil ta, da zaradi nepazljivosti kadra, ki je zadolžen za opravljanje določenih nalog, pride do nepravilnosti. Zaradi tega prosimo gosta, naj oprost. In ko bo ponovno potoval skozi Postojno, naj se javi v upravi podjetja, Vas lepo pozdravljamo itd.« Prepričan sem, da se bomo kaj redko srečali, če boste vedno tako pripravljeni poravnati vsako neprijetnost. Ko bo prizadeti gost to prebral, bo prav gotovo temeljito spreminil svoje mnenje o vaši restavraciji.

Nekaj v zvezi s parkom za Turistom v Kopru. Rad bi vedel, kdo je pustil tisto tramovje kar na sredini prehoda, ki je, če se ne motim, namenjen mirnim državnim

V nedeljo bo na sporedu predzadnje kolo jesenskega dela prvenstva. Ilirija se bo pomerila s Slovanom, Branik s Triglavom, Mladost z Novo Gorico, Tržič z Grafičarjem in Izola s Krimom.

Uspeh Primorja

V dveh zastalih tekmah Primorske nogometne podzveze je ajdovsko Primorje osvojilo štiri točke in se tako plasiralo na tretje mesto z enakim številom točk kot Postojna. V Sežani so premagali Tabor s 3:1, na svojem igrišču pa Koper z 2:1.

Končna lestvica jesenskega dela prvenstva je naslednja:

Rudar	5	4	1	0	17:8	9
Postojna	5	2	2	1	13:8	6
Primorje	5	3	0	2	12:14	6
Koper	5	2	1	2	16:12	5
Tabor	5	1	0	4	11:15	2
Anhovo	5	1	0	4	7:19	2

Kino

KOPER: 26., 27. in 28. oktobra ameriški barvni film MIRNI CLOVEK, 29. in 30. oktobra ameriški film RDEČA REKA, 31. oktobra in 1. novembra ameriški barvni film DVORIŠČNO OKNO.

IZOLA: 26. oktobra mehiški film EN DAN ŽIVLJENJA, 27. in 28. oktobra ameriški film CUDEŽNO DEKLE, 29. in 30. oktobra ameriški barvni film DVORIŠČNO OKNO, 31. oktobra italijanski film KRUH, LJUBEZEN IN FANTAZIJA.

PIRAN: 26. oktobra ameriški film BISTRE GLAVE, 27. in 28. oktobra ameriški barvni film DVORIŠČNO OKNO, 29. in 30. oktobra italijanski film KRUH, LJUBEZEN IN FANTAZIJA, 31. oktobra ameriški film CUDEŽNO DEKLE.

ŠMARJE: 27. oktobra ameriški film MITO, 28. oktobra ameriški film SMRT PRIHAJA, 31. oktobra francoski film MOJA MALA NORICA.

DEKANI: 27. oktobra italijanski film KRUH, LJUBEZEN IN FANTAZIJA, 28. oktobra ameriški film MITO.

SKOFIJE: 27. oktobra madžarski barvni film LILIOFI, 28. oktobra mehiški film EN DAN ŽIVLJENJA, 31. oktobra ameriški barvni film MOSTIŠČE.

SEČOVLJE: 26. oktobra ameriški film SMRT PRIHAJA, 27. oktobra ameriški film BISTRE GLAVE, 28. oktobra italijanski film KRUH, LJUBEZEN IN FANTAZIJA.

POSTOJNA: 26., 27. in 28. oktobra sovjetski barvni film ARENA POGUMNIH, 30 in 31. oktobra francoski film EDVARD IN KAROLINA.

Tedenska prometna kronika

SPET SMRTNA NEZGODA

V Malem Ubelskem pri Postojni se je v četrtek smrtno ponesrečil 19 letni kolarski pomočnik Franc Bajc iz Stran pri Postojni. Na ovinku je vozil po levi strani ceste in trčil v osebni avtomobil, ki je pripeljal iz nasprotni smeri.

Pokojni Bajc je že šestnajsta letosnja smrtna žrtev prometa v našem okraju.

NESREČA ZARADI NEPREVIDNOSTI

V vasi Kosta pri Sečoveljah je voznik motornega kolesa Silvo Markovič pri nepravilnem prehitevanju voza s konjsko vprego podrl pešca Marija Potoko, ki pri prehodu čez cesto ni upošteval cestno-prometnih predpisov. Pešec je pri trčenju utrpel le lažje telesne poškodbe. Skodo na motorju so ocenili na okrog 5000 dinarjev.

40 m POD CESTO

V zgodnjih jutranjih urah se je v nedeljo na cesti Raven—Sečovelje prevrnil osebni avtomobil Rudnika črnega premoga iz Sečovelj. Voznik Jože Podpečan je na ovinku trčil z avtomobilom v obcestni kamen, nakar se je vozilo prevrnilo 40 metrov pod cesto. Podpečan, ki je pri nezgodi padel iz avtomobila in ni utrpel telesnih poškodb, navaja, da je prišlo do nezgode zaradi okvare na zavorah. Na avtomobilu je približno 700.000 dinarjev škode.

Gledališce SLOVPRIMORJA

PIRAN: 26. oktobra ob 20. uri Aleksander Marodič: SVETLOBA NAD DAVNINO.

DEKANI: 27. oktobra ob 20. uri Aleksander Marodič: SVETLOBA NAD DAVNINO.

SKOFIJE: 28. oktobra ob 20. uri Aleksander Marodič: SVETLOBA NAD DAVNINO.

MALI OGLASI

KMETIJSKA DELOVNA ZADRUGA PUČE-KOŠTABONA

pošta Šmarje

proda

DVA LEPA MLADA KONJA z vprežnim priborom.

Cena po dogovoru.

MOTORČKE za dvokolesa, dvokolesa, ciklomotorje ter motorna kolesa pošiljamo po naročilu v vse kraje. Cene zelo ugodne. Pišite nam za informacije in naročila: TASSAN, ulica Udine 61. Trst.

pajo z minulim stoljetjem, nazadnje pa sem ugotovil, da je tiskarski škrat (ali pa morda kakšen drugi) zapeljal strojeopisko, da je namesto »državnih ustanov« napisa, tako kot sem povedal.

Ko sem bil že tam, nisem mogel mimo hotela »Zmaga«, ne da bi jih opozoril, naj ne pomivajo kozarcev in steklenic tako sumljivo blizu pijače, ki jo točijo. Saj veste, kakšni so ljudje dandanašnji. Ze sem namreč slisal zlobne pripombe, češ če že mora biti krst, naj bo vsaj higienski in podobno. S tem seveda ne mislim reči, da je ta obred res v praksi; ne, gre le za snago. Upam, da me ne boste napačno razumeli.

Mimogrede sem stopil še v Dolenje, da oštejem gostilničarko, ker ne zna razlikovati med pijanimi gosti in tistimi, ki so res potrebni okrepčila. Ko nekemu že pri vseh luknjah ven sli, mu res ni treba več dajati pijače. To sem ji rekel in priporočil, naj ne gleda samo na svoj zaslužek. So še druge stvari na svetu.

Bomo kar končali. Prihodnji teden pa nasvidenje, če ne bom šel za nabavnega v Lesni kombinat v Ilirsko Bistrico. Nekje od strani sem namreč slišal, da ga zelo »erikljajo« in da so mu v podjetju kupili kar dva dežna plašča — za delovnik in nedeljo. Če je res, reflektiram na njegovo mesto.

Lep pozdrav!

Vaš Vane

Radio KOPER

NEDELJA, 28. oktobra: 8,00 Od Jadrana do Triglava — 14,00 Glasba po željah — 15,15 Vesti — 15,20 Z mikrofonom po Primorski — 15,40 Odmevi pod Nanosom: Pojo pevski zbori »Valentin Vodnik« iz Doline, »Igo Gruden« z Nabrežine, »Ivan Cankar« od Sv. Jakobe in »Slavko Skamperle« od Sv. Ivana (magnetofonski posnetki z letošnje Presernove proslave v dvorani na Stodionu »1. maja«, dne 5. III. 1956).

PONEDELJEK, 29. oktobra: 7,15 Domače vesti — 7,25 Deset minut ritma — 7,35 Tri jutranje popevke — 7,45 Koledar — 13,30 Vesti in pregled tiska — 13,45 Pol ure ponedeljkovih popevk — 14,15 Domače vesti — 14,20 Športni tednik — 14,30 Zabavna glasba, objave in reklame — 14,40 Pisan glasbeni mozaik.

TOREK, 30. oktobra: 7,15 Domače vesti — 7,25 Deset minut ritma — 7,35 Tri jutranje popevke — 7,45 Koledar — 13,30 Vesti in pregled tiska — 13,45 Tisoč in en takt — 14,15 Domače vesti — 14,20 Naše gospodarstvo — 14,30 Zabavna glasba, objave in reklame — 14,40 20 minut z godbo na pihala Ljudske milice Slovenije p. v. R. t. Sariač. 1. Danilo Bučar: Zumberška rapsodija. 2. Vlatko Dominis: Dalmatinski biseri.

SREDA, 31. oktobra: 7,15 Domače vesti — 7,25 Deset minut ritma — 7,35 Tri jutranje popevke — 7,45 Koledar — 13,30 Vesti in pregled tiska — 13,45 Ritmi in pevci od tu in tam — 14,15 Domače vesti — 14,20 Kulturni dogodki na Primorskem — 14,30 Zabavna glasba, objave in reklame — 14,40 Sto taktov z Avseniki. Pojeta F. Koren in D. Filipič.

ČETRTEK, 1. novembra: 7,15 Domače vesti — 15,15 Domače vesti — 15,20 Tri žalostinke za zbor — 15,30 Postoj, kdor mimo greš (Ob dnevu mrtvih) — 16,00 Zaključek.

PETEK, 2. novembra: 7,15 Domače vesti — 7,25 Deset minut ritma — 7,35 Tri jutranje popevke — 7,45 Koledar — 13,30 Vesti in pregled tiska — 13,45 Uganj z nami, kaj je to? — 14,15 Domače vesti — 14,20 Zapiski našega reporterja — 14,30 Zabavna glasba, objave in reklame — 14,40 Parada ritmov in popevk.

SOBOTA, 3. novembra: 7,15 Domače vesti — 7,25 Deset minut ritma — 7,35 Tri jutranje popevke — 13,30 Vesti in pregled tiska — 13,45 Za konec tedna: ritem — 14,15 Domače vesti — 14,20 Življenje ob našem morju — 14,30 Zabavna glasba, objave in reklame — 14,40 Popevke z jadranskih obal.

Za napredek kmetijstva

(Nadaljevanje s 1. strani)

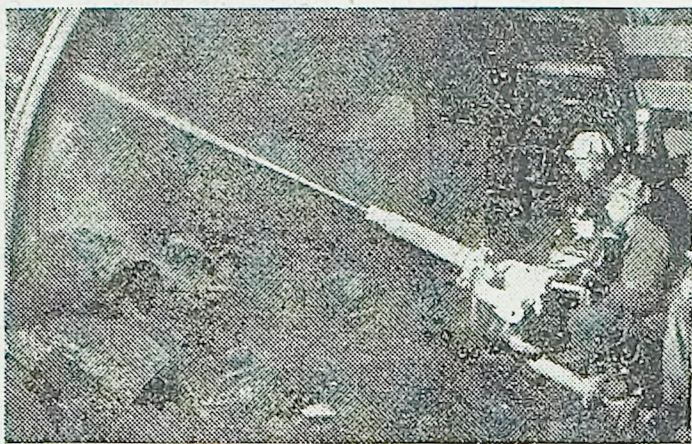
Zveze ureditev lokalnih vodnih virov, kot so usposobitev zapuščenih vodnjakov, ureditev starega izolkega in koprškega vodovoda ipd. V obnovitvenem programu je predvidena obnova vinogradov in sadovnjakov na površini 1.400 ha, za kar bo potrebno okrog 830 milijonov dinarjev. Danes odpade na en traktor 216 ha orne površine, program pa predvideva, da naj bi odpadlo samo 106 ha orne površine na traktor. Dalje, da bo ena motorna škroplilnica prišla na 81 ha vinogradov in sadovnjakov, medtem ko morajo sedaj pokropiti z eno kar 192 ha. Za uresničitev teh načrtov bomo predvidoma porabili 103 milijone dinarjev. Posebno vidno mesto ima v tem petletnem obnovitvenem programu ureditev sedanjih kmetijskih posestev. Danes razpolagajo s 657 ha površine, v petih letih pa naj bi po programu imele 1277 ha površine v lastni obdelavi. Za ta dela nameravajo potrošiti 210 milijonov dinarjev, razen tega pa bi zadrage dobile investicije v višini nad 231 milijonov dinarjev. Z uporabo teh investicijskih sredstev, ki bi skupno znašala 1.399.310.000 dinarjev in s prej omenjeno obnovo bi povečali na obnovljenih površinah letni bruto narodni dohodek za 788 milijonov dinarjev. Proizvodnja sadovnjakov in vinogradov pa bi se količinsko zvečala za letnih 5.850 ton.

V živahni razpravi so govorili tudi gostje, ki so dali tehtne pripombe. Tovariši Krmelj je predvsem poudaril vlogo poslovnih proizvajalnih zvez za razvoj kmetijstva, govoril je o vseh možnostih za povečanje proizvodnosti, dalje o nujnosti varčevanja in odkrivanja dosedanjih napak ter o družbenem nadzorstvu nad delom kmetijskih zadrug. Podpredsednik OLO Franc Klobučar je priporočal vskladitev obnovitvenega programa z drugimi gospodarskimi programi občin in okraja, predsednik OZZ Franc Kralj pa je omenil važnost organiziranega dela, če hočemo izvršiti sprejete naloge.

Delegati občnega zbora so izvolili prvi upravni odbor, kateremu bo predsedoval Narciz Biloslav.

Operacija z 2500 let starimi instrumenti

Na medicinski fakulteti v Ljubi sta dva kirurga operirala nekega pacienta s kirurškimi instrumenti, ki so jih našli v razvalinah 2500 let starega mesta. S temi instrumenti so stari Inki že v tisti dobi opravljali eno med najtežjimi operacijami — trapanacijo lobanje. Po 25 stoletjih so stare bronzaste instrumente spet uspešno uporabili v iste namene. Operacija se je popolnoma posrečila.

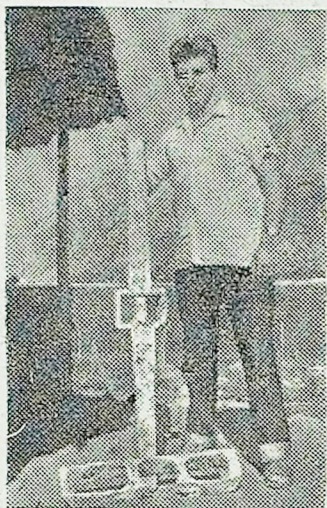

Budi rekord

Američan Henry Bass je hotel doseči svoj rekord. Sklenil je, da bo splezal na visok jambor in se utaboril na vrhu ter tam preživel nič manj kot 169 dni. Toda petindvajsetega dne je v jambor udarila strela in ga prelomila na dvoje. Kandidat za svojevrstni rekord je zaplaval po zraku in se kar srečno pristal na tleh. Polomil si je le nekaj reber in dobil težke opekline. Nazadnje je to tudi rekord, ki mu ga bodo v njegovi deželi rekordov prav gotovo priznali.

Nov način pridobivanja premoga. Institut za mehanizacijo rudarstva v Pragi je izdelal pripravo, ki naj bi zamenjala sedanje vrtalne stroje v premogovnikih. To je močna črpalka, ki brizga vodo pod pritiskom 40 atmosfer v sloje premoga. Curek je tako močan, da drobi celo kamenje. Premog nato voda odplavlja v posebne zbirne bazene, od koder ga zajemajo z bagerji in nalagajo na vozičke. Z novo pripravo lahko izkopljejo 15 ton premoga v eni izmeni.

1700 leta staro sidro je nedavno potegnil iz morja Italijan Pie Gianni d'Aiaia, ki je navdušen podvodni ribič. Na morskem dnu je našel ostanke stare ladje, ki se je, kot sodijo arheologi, potopila okrog leta 200 po novem štetju. Razen sidra so našli še vrsto drugih predmetov kot so glinasti vrči in podobno.

Znajo si pomagati

V vročih poletnih dneh lahko vidimo čebele, kako pred vhomom v panj »delajo veter« in hladijo svoje bivališče. Če vročina še bolj pritiska, ti enostavni ventilatorji niso več dovolj. V takem primeru čebele zmožijo notranje stene panja z vodo, ki z izhlapevanjem povzroči znižanje toplote. Čebele pa si znajo pomagati tudi takrat, ko je preveč hladno. Pozimi se stisnejo tesno skupaj v veliko kepo, nato pa gibljejo z mišicami svojih kril. Njihova telesca se segrejejo in tudi v panju se poveča toplota. Na ta način vzdržujejo v panju vedno enako temperaturo.

Sueški prekop v zgodovini

Vodno pot, ki jo danes poznamo pod imenom Sueški kanal, je zgradil Francoz Lesseps pred 87 leti. Gradnja je trajala 10 let. Vendar ni bilo to prvič v zgodovini. Po zanesljivih virih so namreč sueško ožino prekopali že stari Egipčani, pozneje pa so prekop uporabljal in vzdrževali Rimljani. Po razpadu rimskega cesarstva je prišlo področje prekopa pod Bizantince, ki jim pa ni bilo mnogo do te važne poti. Tako vsaj sklepamo po tem, ker so opustili vsako vzdrževanje prekopa in dopustili, da ga je zasul pesek. Šele v VII.

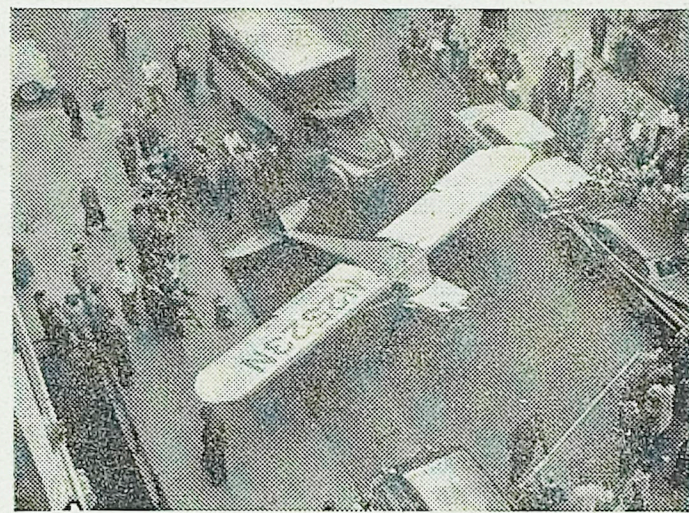
stoletju po novem štetju so prekop obnovili Arabci. Uporabljali so ga dve stoletji. Takrat pa je postal žrtev politike. Kalifu Al Masuru

MIROLJUBNO LJUDSTVO

Prebivalci skrajnega Severa Eskimi so zelo miroljubno ljudstvo. Narava jim je le skopo odmerila svoja bogastva, zato porabijo ves svoj razpoložljivi čas v iskanju sredstev za življenje. Tako najbrž nimajo časa misliti na vojne, razen tega pa jih nimajo s kom začeti. Da so v resnici miruljubni, čeprav po sili prilik, prepričljivo dokazuje dejstvo, da nimajo v svojem jezičnem zakladu besede »vojna«, kar je edinstven primer na svetu.

Zaloge mineralnih olj, ki jih hrani zemlja, se spričo vse večje potrošnje vedno bolj krčijo. Da bi nekeje na površini zemlje še našli večja ležišča nafte, ni skoraj nobenega upanja. Opremljeni s potrebnim orodjem pa potapljači vztrajno raziskujejo morske globine, saj sodijo, da so pod morskim dnem še znatne količine tega dragocenega pogonskega goriva.

Nad neko newyorško ulico se je nenadoma pojavilo letalo in povzročilo pravi preplah. Letelo je namreč zelo nizko, pilot pa je dajal znake, da ima namen pristati. Mimoidoči so se razbežali in letalo je res srečno pristalo na izpraznjeni ulici. Vsi so bili prepričani, da se je letalo pokvarilo. To je trdil tudi pilot. Policija pa se je kaj kmalu prepričala, da je šlo samo za stavo, ki jo je sklenil pilot s svojimi znanci. Stavo je dobil, njega pa so zaprli, ker je povzročil vsega za svoj podvig letalo enostavno »sunil« na nekem bližnjem letališču.

so se uprla nekatera mesta na drugem koncu prekopa. Da bi jim preprečil možnost oskrbovanja, je ukazal prekop zasuti in tisoč let se ni nihče več zmenil zanj. Danes znaša promet skozi prekop okrog 100.000.000 brutto registrskih ton letno.

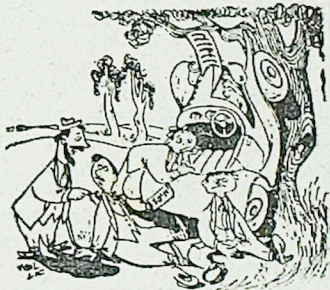
ELEKTRONSKI UČITELJ

Dva mlada znanstvenika na univerzi v Cambridgeu sta naredila elektronskega učitelja, ki se nikdar ne utruja in ki budno pazi na svoje učence. Ta elektronski stroj so prikazali na neki razstavi v Londonu. Z njim nameravajo poučevati učence v strojeplju in v ravnanju z radarji. Elektronski učitelj ima dobre zvilce, se torej ne razburja in je do vsakega učenca enako pozoren, češar o živih učiteljih ne bi mogli vselej reči.

PREVEČ UDOBNOSTI

Prometnih nezgod je vsak dan več. Glavni vzrok je seveda povečanje prometa in vedno večja hitrost prometnih sredstev. So pa še drugi. Mimo subjektivnih (nepazljivost itd.) igrajo po mnenju strokovnjakov veliko vlogo tudi sama vozila. Sodobni avtomobili — tako trdijo, so preveč udobni. Vse preveč je avtomatizirano, voznika ne zahteva skoraj nikakega telesnega napora in vozač je premalo zaposlen. Pri vozilih starega tipa je moral vozač zaradi telesne utrujenosti, ki jo je zelo občutil, večkrat počivati. Zdaj se to več ne dogaja. Utrudi se psihično a tega ne čuti, pač pa nekako otopi, njegov refleks postane počasnejši in polagoma izgublja sposobnost reagiranja, kar je mnogo nevarnejše kot delusna utrujenost. Podobno deluje na soferja tudi lepa ravna cesta.

ON ZNA

— Kdo je bil za volanom?
— Jaz, saj drugi ne znajo voziti!

ERNEST HEMINGWAY:

Slovo od orožja

POSLOVENIL RADO BORDON

Tisto jutro me je major, ki je bil odgovoren za oddelek, vprašal, ali se čutim pri močeh, da bi naslednji dan šel na pot. Odgovoril sem, da bi lahko. Rekel mi je, da me bodo torej navsezgodaj zjutraj odpemili. Dejal je, da je bolje, če me odpravijo zdaj, preden bo postalo prevroče.

Če so koga dvignili s postelje, da bi ga odnesli v previjalnico, je lahko gledal skozi okno in videl nove grobove v vrtu. Zunaj poleg vrat, ki so peljala na vrt, je sedel vojak ter delal križe, nanje pa je risal imena, čin in polk, kateremu so pripadali ljudje, ki so bili pokopani na vrtu. Bil je tudi nabavljaj za bolniški oddelek in v svojem prostem času mi je iz prazne avstrijske patrone napravil vžigalnik za prižiganje cigaret.

Zdravniki so bili zelo ljubezni in so bili videti prav zmožni. Bilo jim je mnogo na tem, da bi me poslali v Milano, kjer so bile boljše možnosti za zdravljenje z rentgenskimi žarki in kjer bi po operaciji lahko imel na razpolago fizikalno terapijo. Tudi jaz sem si želel iti v Milano. Hoteli so nas sploh vse poslati proč in čimbolj v zaledje, ker so potrebovali postelje za novo ofenzivo, ko bi se ta začela.

Tisti večer, preden sem zapustil bolnišnico, me je prišel obiskat Rinaldi z majorjem iz naše menze. Povedala sta mi, da pojdem v Milano v neko ameriško bolnišnico, ki so jo bili uredili nedavno. Tja da pojde več ameriških bolničarskih enot, bolnišnica pa bi služila njim in drugim Američanom, ki so v vojaški službi v Italiji. V Rdečem križu jih je bilo

veliko. Združene države Amerike so bile napovedale vojno Nemčiji, toda Avstriji ne.

Italijani so bili prepričani, da bo Amerika napovedala vojno tudi Avstriji in so se močno razburjali zaradi vsakega Američana, ki je prišel k njim. pa čeprav samo k Rdečemu križu. Spraševali so me, ali bo po mojem mnenju prezident Wilson napovedal vojno Avstriji, jaz pa sem dejal, da je to vprašanje samo nekaj dni. Nisem vedel, kaj imamo mi pravzaprav proti Avstriji, toda zdelo se mi je logično, da bi ji morali napovedati vojno, ko smo jo že bili napovedali Nemčiji.

Vprašali so me tudi, ali bomo napovedali vojno Turčiji. Rekel sem, da ne verjamem tega. Turčija, sem dejal, je naša nacionalna ptica,* toda to šalo je bilo tako težko prevesti, da so bili silno zmedeni in so postali tako nezaupljivi, da sem odvrnil, da bomo po vsej verjetnosti napovedali vojno tudi Turčiji. Kaj pa Bolgariji? Izpili smo bili že več kozarcev konjaka in odgovoril sem, da jo bomo seveda, na mojo vero, napovedali tudi Bolgariji in Japonski.

Toda, so dejali, Japonska je zaveznica Anglije. Tem prekletem Angležem ni pač mogoče nikoli zaupati. Japonci hočejo dobiti Havaje, sem rekel. Kje so Havaji? Na Tihem oceanu pač. Zakaj jih hočejo imeti Japonci? Saj jih pravzaprav niti nočejo imeti, sem odvrnil. To so le prazne govornice. Japonci so krasen majhen narod, ki ima rad ples in lahka vina. Kakor Francozi, je rekel major. Franciji bomo vzeli Nizzo in Savoio. Vzeli bomo Korziko in vso jadransko obalo, je rekel Rinaldi. Italija bo obnovila sijaj starega Rima, je rekel major.

Nimam rad Rima, sem rekel. Tam je vroče in polno muh. Nimate radi Rima? Da, rad imam Rim. Rim je mati narodov. Nikoli ne bom pozabil Romula, ki sesa Tiberio. Kaj? Nič. Pojdemo vsi v Rim! Pojdemo še nocoj v Rim in se nikoli ne vrnimo! Rim je krasno mesto, je rekel major. Mati in oče narodov, sem rekel jaz. Roma je ženskega spola, je rekel Rinaldi. Ne more biti oče. Kdo pa je torej oče?

* Angleška beseda Turkey pomeni Turčijo in purana. Besedna igra, ki je ni mogoče prevesti. — Op. prev.